

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 พัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมไทย
- 2.2 ประวัติการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย
- 2.3 ระบบการสอบสวนคดีอาญาของต่างประเทศ
 - 2.3.1 ประเทศฝรั่งเศส
 - 2.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา
 - 2.3.3 ประเทศญี่ปุ่น
 - 2.3.4 ประเทศเกาหลีใต้
 - 2.3.5 ประเทศอังกฤษ
- 2.4 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.1 พัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมไทย

กระบวนการยุติธรรมไทยมีประวัติความเป็นมาควบคู่กับสังคมไทยตั้งแต่โบราณกาล
ดังจะเห็นได้จากสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ที่มีจำนวนราษฎรจำนวนไม่มากนักและอรรถคดีมีน้อย
พ่อขุนรามคำแหงได้ประทานความยุติธรรมแก่ทวยราษฎรด้วยพระองค์เอง แต่บางโอกาสพ่อขุนก็
จะทรงมอบหมายให้ ขุนศาลตระลาการ เป็นผู้แทนพระองค์ในวินิจฉัยชำระอรรถคดีต่าง ๆ ดังจะ
เห็นได้จากศิลาจารึกบนหลักศิลา ความตอนหนึ่งว่า "ในปากพระตุมมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้นั้น
ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความเจ็บท้องข้องใจ มันจักกล่าวถึงขุนบ่ไว้ ไป
กระดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยิน เรียกเมื่อถามสวนความแก่มันด้วยชื่อ

ไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม" และมีการประกาศใช้กฎหมายอาญาขึ้นตั้งแต่ยุคสมัยกรุงสุโขทัย ที่เรียกว่า "กฎหมายอาญา (โจร) สุโขทัย" ซึ่งมีข้อความบางตอนบนหลักศิลาจารึกเกี่ยวกับกฎหมายอาญา(โจร)สุโขทัย ตัวอย่างเช่น "ในบ้านนี้มีผู้กล่าวหาว่าขโมยลักคนกิติ ข้างมาวัวควาย กิติ แล้วเอาไปเก็บไว้กับตนหรือที่บ้านของตนให้ผู้เป็นเจ้าบ้านเจ้าเรือนพิจารณาดู ถ้ารู้ว่าเป็น ขโมยจริง และเจ้าหน้าที่ก็ว่าจริง ให้เอาตัวขโมยและของที่ถูกขโมยให้เจ้าของดู เขาก็ว่าจริง ให้ลงโทษสักที่ร่างกายเพื่อให้ใครเห็นก็รู้ว่าเป็นผู้ร้าย" (สนธิ์ มัลลิกะมาส และคณะ, 2525)

ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี พระรามาธิบดีที่ 1 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้กฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ ได้แก่ ในปี พ.ศ. 1895 ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาหลวง ซึ่งเป็นการกำหนดโทษสำหรับข้าราชการที่ทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 1899 ประกาศใช้กฎหมายลักษณะลักพา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลักพาตัวของผู้อื่นหลบหนีไป และในปี พ.ศ. 1901 ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาราชฐาน ซึ่งเป็นการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับราชฐานนอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่ประกาศใช้ในระยะเวลาต่อมาของกรุงศรีอยุธยา เช่น กฎหมายลักษณะขบถศึก และกฎหมาย ลักษณะวิวาท เป็นต้น และในยุคต้นของกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีอยู่ในความรับผิดชอบของบุรุษหรืออำมาตย์ พรหมมณเฑียรราชสำนัก ภายใต้พระบรมภาภิไธยของพระมหากษัตริย์ สำหรับตำรวจในขณะนั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ในฐานะราชองครักษ์ คอยรับใช้ใกล้ชิดแบบพระยุคลบาทของพระมหากษัตริย์

ในรัชกาลของพระบรมไตรโลกนาถ การปกครองประเทศแบ่งออกเป็นสี่เหล่า ดังที่เรียกว่า จตุสดมภ์ ซึ่งศาลยุติธรรมสังกัดอยู่ภายใต้กรมวัง สำหรับกิจการตำรวจมีการจัดแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ตำรวจพระนครบาล และตำรวจภูธร อยู่ภายใต้สังกัดกรมเวียง ส่วนตำรวจหลวงอยู่ภายใต้สังกัดกรมวัง

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2451) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้ยึดรูปแบบและพิธีการเช่นเดียวกับในสมัยกรุงศรีอยุธยา สำหรับกฎหมายตราสามดวงนั้นได้มีการชำระ เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2348 ซึ่งเป็นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ตามกฎหมายฉบับนี้โจทก์และจำเลยสามารถพิสูจน์เอาพยานกันไว้ โดยวิธีการ 7 ประการ คือ ล้วงตะกั่ว สาบาน ลุยเพลิง ดำน้ำ ว่ายทวนน้ำ ว่ายข้ามปากแข่ขัน

และจุดเทียนคนและ เล่มเท่ากัน นอกจากนี้กฎหมายตราสามดวงก็ระบุมิให้รับฟังพยานบุคคล บางประเภท เช่น คนพิการ คนวิกลจริต คนยากจนขอทาน เป็นต้น

ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อิทธิพลทางการเมืองของประเทศ ตะวันตกเริ่มมีผลกระทบต่อประเทศไทย ประเทศไทยต้องเผชิญกับลัทธิล่าอาณานิคมของประเทศ ตะวันตก ในปี พ.ศ. 2398 ราชอาณาจักรไทยได้ทำสนธิสัญญากับสหราชอาณาจักร ภายใต้ชื่อ สนธิสัญญาทางพระราชไมตรี หรือ สนธิสัญญาบาวริง (Bowring Treaty) ซึ่งมีผลกระทบต่อ ประเทศไทยอย่างมากในแง่ของการมอบสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ประเทศอังกฤษ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตระหนักถึงวิกฤตการณ์ของประเทศไทย ในขณะนั้นเป็นอย่างดี จึงได้กำหนดนโยบายระหว่างประเทศด้วยความระมัดระวังและทรง ปรอดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกองตำรวจขึ้นตามแบบตะวันตก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของ ประเทศไทยในขณะนั้น และเพื่อเป็นการนำประเทศชาติให้พ้นจากลัทธิล่าอาณานิคมและสภาพสิทธิ นอกอาณาเขต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกองทหาร ราบลิซขึ้นในปี พ.ศ. 2419 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นกรมกองตระเวนหัวเมือง ต่อมากรมกองตระเวน ถูกยุบไปเมื่อมีการจัดตั้งกองตำรวจภูธรขึ้นแทน

ในปี พ.ศ. 2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัด ระบบศาลที่กระจัดกระจายอยู่ภายใต้กระทรวงต่าง ๆ ถึง 16 ศาล ให้อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวง เพียงกระทรวงเดียว คือ กระทรวงยุติธรรม โดยมีการประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2434

ส่วนการปฏิรูประบบกฎหมายไทยตามแบบตะวันตกได้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2440 โดย พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ พระองค์ทรงพัฒนาระบบกฎหมายและการศาลไทยจน ได้รับพระสมัญญานามว่า "พระบิดาแห่งกฎหมายไทย" และได้ทรงมีพระอิสริยยศเป็น "กรมหลวง ราชบุรีดิเรกฤทธิ์" พระองค์ทรงมีพระวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่งในการตรวจชำระและร่างกฎหมาย ต่าง ๆ ทั้งทางอาญาและทางแพ่ง

2.2 ประวัติการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย

2.2.1 การสอบสวนคดีอาญาก่อนสมัยรัชกาลที่ 5

การสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์กระทำอย่างไร ไม่ปรากฏทราบกันแต่เพียงว่า การปกครองสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชชาตินั้น ถือเอาการป้องกันประเทศเป็นหลักวางระเบียบการอย่างทหาร พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติราชการด้วยพระองค์เอง การรักษาความยุติธรรมจะออกน้อมพระแทนว่าราชการในที่ประชุมกลางแจ้ง อันเป็นประเพณีสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยพระเจ้ารามคำแหง ซึ่งทรงสร้างพระแท่นมณีคติลาประคิณฐานไว้กลางดงตาลสำหรับประทับว่าราชการ

การปกครองบ้านเมือง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) ราชธานีหรือนครหลวง มีหัวเมืองชั้นในหรือเมืองลูกหลวง ตั้งอยู่รายรอบเป็นเมืองหน้าด่านล้อมราชธานี ทั้ง 4 ด้าน จัดการปกครองออกเป็น 4 แผนก เรียกว่า จตุสดมภ์ คือ เมือง วัง คลัง และนา ในสมัยนั้นการปราบปรามโจรผู้ร้ายในเมืองหลวงเป็นหน้าที่ของขุนเมือง ส่วนการตัดสินคดี การไต่สวนคดีและสั่งลงโทษนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ แต่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถว่าคดีได้ทั้งหมด จึงได้มอบอำนาจให้ขุนวังเป็นผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ
 - 2) เมืองพระยามหานคร หรือหัวเมืองชั้นนอก เจ้าผู้ปกครองเมืองได้รับแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ให้เป็นผู้แทนพระองค์ และได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจแทนองค์พระมหากษัตริย์ทั้งในทางปกครองและทางตุลาการ การปราบปรามโจรผู้ร้าย และการตัดสินคดีจึงเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าเมืองที่จะดำเนินการทั้งสิ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามโจรผู้ร้ายและการตัดสินคดี 2 ตำแหน่ง คือ ยกกระบัตร ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้รักษากฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงวางพระราชฤทัย และส่งไปประจำตามเมืองต่าง ๆ เพื่อควบคุมเจ้าเมืองมิให้ก่อกวนราษฎร และมหาตไทย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎร
- จึงเห็นได้ว่าตั้งแต่สมัยโบราณนั้น สำหรับในราชธานี การปราบปรามโจรผู้ร้ายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เดิมทีเดียวเรียกขุนเมือง ส่วนการไต่สวนคดีความนั้นเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์และมีเจ้าพนักงานช่วยเหลือคือ ขุนวัง ในส่วนภูมิภาคหรือหัวเมืองชั้นนอกการปราบปรามโจรผู้ร้ายก็เป็นของตำรวจ ส่วนการไต่สวนคดีก็เป็นของยกกระบัตร ซึ่งต่อมาเรียกว่า "อัยการ"

หลักการปกครองแบบดังกล่าวได้ใช้ต่อมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) และในรัชกาลนี้ได้มีการปฏิรูประบบบริหารราชการครั้งใหญ่ แบ่งอำนาจหน้าที่กันเป็น 12 ส่วน หรือ 12 กรม โดยกรมที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามโจรผู้ร้าย และตัดสินคดีมี 2 กรม คือ กรมมหาดไทย และกรมยุติธรรม นอกจากนั้นยังมีการแก้ไขปรับปรุงต่อมาอีกหลายครั้งด้วยกัน ในปี พ.ศ. 2465 ได้รวมกระทรวงนครบาลเข้ากับกระทรวงมหาดไทย ให้คงมีแต่กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยจึงได้บังคับบัญชาหัวเมืองต่าง ๆ มาจนบัดนี้ สำหรับการปกครองหัวเมืองนั้นได้กำหนดให้มีพนักงานบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้บังคับกองตำรวจจังหวัด อัยการจังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ จัดตั้งขึ้น และอยู่ในบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด (เมือง เปลี่ยนเรียกเป็นจังหวัด เมื่อ พ.ศ. 2459) ส่วนอำเภอ นั้น ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชกาลที่ 5 เรียกว่า แขวง

ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้บังคับกองตำรวจจังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบรักษาการในแผนการรักษาความสงบเรียบร้อย และการปราบปรามโจรผู้ร้าย อัยการจังหวัดมีหน้าที่รับผิดชอบรักษาการเกี่ยวกับคดีการไต่สวน การฟ้องร้องตามกฎหมาย

2.2.2 การสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา แบ่งออกเป็น

1) การสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี และอำเภอขึ้นนอกของกรุงเทพมหานคร สมัยการปกครองบ้านเมืองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช พระมหากษัตริย์ได้มอบอำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาไว้กับอำเภอ และมอบอำนาจการปราบปรามจับกุมให้ตำรวจ นอกจากนี้ยังให้ตำรวจอยู่ในอำนาจปกครองบังคับบัญชาของนายอำเภออีกด้วยตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับแรก ได้ประกาศใช้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการแก้ไขใหม่ โดยกำหนดให้การจับกุมไต่สวนชั้นแรกเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการอำเภอ แล้วส่งให้ยกกระบัตรเมืองทำการสอบสวนฟ้องร้องต่อไป ต่อมาเมื่อผู้สำเร็จวิชาการปกครองได้รับแต่งตั้งเป็นกรมการอำเภอมากพอแล้ว ทางราชการจึงโอนงานสอบสวนคดีจากยกกระบัตรเมืองไปให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอ ส่วนการจับกุม

ปราบปรามยังเป็นหน้าที่ของตำรวจ

2) การสอบสวนคดีอาญาของอำเภอชั้นในของจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี การปกครองของจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี มีการแบ่งเขตการปกครอง เช่นเดียวกันกับในส่วนภูมิภาค โดยอำนาจการสอบสวนคดีอาญา ในเขตชั้นในเป็นของตำรวจนครบาล ส่วนเขตนอกเป็นอำนาจของกรมการอำเภอ

ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมการอำเภอไว้ทั้งคดีอาญา คดีแพ่ง รวมทั้งการเปรียบเทียบคดีอาญาและคดีแพ่ง โดยให้อำนาจไว้เฉพาะใน ในเขตอำเภอชั้นนอกของกรุงเทพ และหัวเมืองทั่วมณฑลเทศาภิบาล ยกเว้นอำเภอชั้นในของกรุงเทพมหานคร แต่ต่อมา เมื่อ พ.ศ. 2481 ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. 2481 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบคดีความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียว อย่างสูงไม่เกิน 200 บาท

2.2.3 การเปลี่ยนแปลงอำนาจการสอบสวนคดีอาญา

หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาปกครองในระบอบประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. 2475 แล้ว อำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ก็ยังคงเป็นของฝ่ายอำเภอดำเนินการเรื่อยมา จนถึง พ.ศ. 2478 จึงได้มีประกาศให้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจ หน้าที่การสอบสวนคดีอาญา และในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้สั่งยกเลิกอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับความอาญาในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วทั้งหมด การสอบสวนคดีอาญาตั้งแต่ พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา จึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 ได้บัญญัติไว้ว่า "ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนหรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้"

เพราะเหตุนี้ การสอบสวนคดีอาญาในส่วนภูมิภาค จึงได้เปลี่ยนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และนายตำรวจ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรียกผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญานี้ว่า "พนักงานสอบสวน"

ต่อมากระทรวงมหาดไทยก็ได้ส่งการไปให้จังหวัดต่าง ๆ ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 409/2480 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2480 ซึ่งมีข้อความสำคัญ คือ เรื่อง การสอบสวนคดีอาญาซึ่งทางราชการได้โอนให้เป็นหน้าที่ของตำรวจภูธรจัดทำในบางท้องที่ เช่น อำเภอเมืองทุกจังหวัด อำเภอที่มีศาลตั้งอยู่ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น โดยให้โอนการสอบสวน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2481 เป็นต้นไป

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจภูธรในการสอบสวนคดีอาญาแต่ฝ่ายเดียวได้ดำเนินมาจนถึงวันที่ 28 มิถุนายน 2488 กระทรวงมหาดไทยก็ได้รับนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง การสอบสวนนำมาปฏิบัติ โดยกำหนดหน้าที่การสอบสวนเสียใหม่ให้โอนหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาให้กับฝ่ายอำเภออีกครั้งหนึ่ง แต่ในการโอนกลับมาครั้งนี้ได้สั่งให้นายอำเภอเป็นหัวหน้ารับผิดชอบ พนักงานสอบสวนฝ่ายอำเภอและตำรวจร่วมกันทำการสอบสวน ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงคราวนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ชี้แจงและสั่งการให้จังหวัดต่าง ๆ ถือปฏิบัติ เพราะคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เปลี่ยนแปลงหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาใหม่ดังนี้

- 1) ในเขตจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้การสอบสวนอยู่กับตำรวจตามเดิม
- 2) การสอบสวนของอำเภอต่าง ๆ นอกเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ตำรวจกับอำเภอทำการสอบสวนร่วมกัน โดยให้นายอำเภอเป็นหัวหน้ารับผิดชอบ
- 3) อำเภอ เป็นที่ตั้งกองกำกับการ คืออำเภอเมืองคงให้ตำรวจทำการสอบสวนตามเดิมถ้าข้าหลวงหรือผู้รักษาการแทนจะร่วมมือทำการสอบสวนด้วยก็ให้ทำได้
- 4) ตำรวจสันติบาลและกองสอบสวนกลาง คงมีอำนาจสอบสวนทั่วราชอาณาจักรเช่นเดิม

ครั้นต่อมา เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2488 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอีกครั้งหนึ่งให้โอนการสอบสวนคดีอาญาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งยังทำการสอบสวนอยู่ในบางท้องที่มาให้เป็นอำนาจหน้าที่ของทางอำเภอแต่ฝ่ายเดียว โดยมีหลักการย่อ ๆ คือ

- 1) อำเภอมิหน้าที่ในการสอบสวนและเปรียบเทียบคดี
- 2) ตำรวจมีหน้าที่ปราบปรามจับกุม และจับตามคำสั่งของอำเภอ
- 3) การสอบสวนคงทำที่ว่าการอำเภอ แบบพิมพ์และของใช้อื่น ๆ ให้โอนและ

เบิกจ่ายจากตำรวจมาแก้ไขใช้ไปพลางก่อนในปี พ.ศ. 2491 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาอีกครั้งหนึ่งแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาเฉพาะในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ส่วนในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด โดยกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการเปลี่ยนแปลงหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาไปตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยด่วนมากที่ 73/2491 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2491 ว่า เห็นสมควรเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญา ดังนี้

- 1) ในเขตอำเภอชั้นนอกของจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ที่การสอบสวนอยู่กับฝ่ายอำเภอนั้น ให้โอนการสอบสวนมาอยู่กับฝ่ายตำรวจเช่นเดียวกับอำเภอชั้นใน
- 2) การสอบสวนของอำเภอต่าง ๆ นอกเขตจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี คงให้นายอำเภอดำเนินการต่อไปตามเดิม
- 3) ให้เริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2491 เป็นต้นไป

จึงเป็นอันว่าการสอบสวนคดีอาญาสำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ตำรวจนครบาลได้ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาทั่วทุกอำเภอตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2491 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ ในปี พ.ศ. 2496 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัตินี้ได้กล่าวได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และพนักงานสอบสวนแตกต่างไปจากเดิม ประกอบกับกระทรวงมหาดไทยมีความประสงค์จะให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนคดีอาญาเป็นการช่วยเหลือพนักงานสอบสวนฝ่ายอำเภอ จึงได้ออกข้อบังคับที่ 3/2496 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2496 กำหนดอำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญา ไว้ดังนี้

- 1) ให้นายอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนประจำอำเภอ โดยมีหน้าที่ดำเนินการสอบสวนและควบคุมรับผิดชอบการสอบสวนความผิดอาญา ตลอดจนการเปรียบเทียบปรับคดีอาญาทั้งหลายในเขตท้องที่อำเภอตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ทุกประการ

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการภาคเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนส่วนจังหวัดหรือภาคตามลำดับ โดยมีหน้าที่ควบคุมรับผิดชอบการสอบสวนความผิดอาญาในเขตจังหวัดและภาคอีกชั้นหนึ่ง ส่วนผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางนั้น ให้มีเขตอำนาจควบคุม และรับผิดชอบการสอบสวนความผิดอาญาทั่วราชอาณาจักร

2) เมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนประจำอำเภอจะสั่งให้พนักงานสอบสวนฝ่ายอำเภอท้องที่ หรือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจภูธรท้องที่ทำการสอบสวนหรือร่วมกันทำการสอบสวนก็ได้

3) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์หรือความผิดฐานกบฏ หรือความผิดที่กรมตำรวจได้กำหนดขึ้นไว้แล้วให้พนักงานสอบสวนฝ่ายอำเภอท้องที่และพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจภูธรท้องที่ทำการสอบสวนร่วมกัน

4) ความผิดอาญาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในบริเวณหรือสถานที่ของการรถไฟ เฉพาะที่เป็นกิจการของการรถไฟหรือการรถไฟเสียหาย หรือความผิดตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยการให้อำนาจตำรวจน้ำ และตามบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดอาญาทั้งหลายในบริเวณน่านน้ำไทยในท่าเรือ และชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นอาณาเขตของประเทศทั่วราชอาณาจักรนั้น ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางอาจจะสั่งให้พนักงานสอบสวนในกองตำรวจรถไฟ หรือกองตำรวจน้ำทำการสอบสวนโดยลำพังหรือร่วมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายอำเภอท้องที่ หรือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจภูธรท้องที่ทำการสอบสวนก็ได้ แต่อำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในกองตำรวจรถไฟ หรือกองตำรวจน้ำ ที่ทำการสอบสวนตามลำพังนี้จะทำการสอบสวนได้เพียง 30 วัน เมื่อไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดหรือจับตัวผู้กระทำผิดไม่ได้ หรือไม่ได้หลักฐานพอพ้อง ให้ส่งสำนวนการสอบสวนให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนประจำอำเภอท้องที่ทันที เพื่อทำการสอบสวนต่อไป

5) ความผิดคดีอาญาที่เกิดขึ้นในเขตของภาคหรือจังหวัดใด ถ้าผู้ว่าราชการภาค หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรจะเข้าดำเนินการสืบสวนและสอบสวนด้วยตนเอง หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดดำเนินการสอบสวนโดยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าราชการภาค หรือผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้

6) อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมมหาดไทย รองอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมมหาดไทย มีอำนาจที่จะสั่งให้พนักงานสอบสวนในบังคับบัญชาของตนทำการสอบสวนคดีเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากข้อบังคับนี้ได้ การปฏิบัติเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวนี้ให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นด้วย

ต่อมาในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2500 ได้มีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนความผิดอาญาออกมาใหม่ ตามข้อบังคับที่ 1/2500 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2500 ข้อบังคับฉบับนี้ระบุไว้ว่า กระทรวงมหาดไทยมุ่งหมายที่จะให้จังหวัดและอำเภอซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนชั้นต้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาโดยเด็ดขาด ข้อบังคับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีไว้ดังนี้

1) เมื่อเกิดคดีขึ้น ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนประจำอำเภอสั่งพนักงานสอบสวนฝ่ายอำเภอหรือตำรวจทำการสอบสวนหรือร่วมกันทำการสอบสวนก็ได้ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) เมื่อมีคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดีซึ่งมีเหตุพิเศษอันจะต้องรายงานด่วนเกิดขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนด้วยเองหรือเข้าร่วมทำการสอบสวนทันที และจะต้องรายงานเหตุไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

3) คดีอาญาใด ๆ ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นว่า เป็นคดีสำคัญ หรืออยู่ในความสนใจของประชาชน ผู้ว่าราชการจังหวัดจะทำการสอบสวนด้วยตนเองหรือร่วมกับพนักงานสอบสวนชั้นต้นทำการสอบสวนก็ได้ หรือสั่งพนักงานสอบสวนชั้นจังหวัดไปสอบสวนหรือไปร่วมกับพนักงานสอบสวนชั้นต้นก็ได้

เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2501 ที่ประชุมศูนย์การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (ศ.ป.ก.) ได้มีมติให้กระทรวงมหาดไทยปรับปรุงการสอบสวนคดีอาญาในส่วนภูมิภาค โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับเองงานสอบสวนคดีอาญาไปดำเนินการ และให้ปรับปรุงการปกครองบังคับบัญชาข้าราชการตำรวจในส่วนภูมิภาค เว้นจังหวัดพระนครและธนบุรี กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดให้มีการประชุมพิจารณาวางระเบียบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมพิจารณาวางระเบียบข้อบังคับด้วย การพิจารณาดำเนินการโดยตลอดมาจนถึงเดือนสิงหาคม 2502 จึงแล้วเสร็จ เหตุที่ต้องพิจารณากันเนิ่นนานถึงเพียงนี้ก็เพราะติดขัดด้วยข้อปลีก

ย่อยต่าง ๆ และเรื่องที่สำคัญที่ไม่สามารถตกลงกันได้ คือเรื่องอำนาจการปกครองบังคับบัญชาข้าราชการตำรวจ ซึ่งฝ่ายตำรวจไม่ยินยอมให้ฝ่ายปกครองบังคับบัญชา รวมตลอดถึงการให้ทุนให้โทษต่าง ๆ

เมื่อที่ประชุมพิจารณาตกลงกันได้แล้ว จึงออกข้อบังคับวางระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรีขึ้นใหม่ ตามข้อบังคับ ที่ 8/2502 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2502 ซึ่งข้อบังคับฉบับนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับตัวพนักงานสอบสวน ซึ่งเดิมนายอำเภอและปลัดอำเภอเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ดังนี้

1) คดีอาญาในเขตอำนาจของอำเภอ ให้นายอำเภอหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าในการดำเนินการสอบสวนคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้ายและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และตามปกติให้นายตำรวจซึ่งประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอ และมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป เป็นผู้ทำการสอบสวนความผิดอาญา เว้นแต่กรณีที่มีเหตุผลอันสมควรนายอำเภอจะสั่งให้ปลัดอำเภอทำการสอบสวนได้

2) คดีอาญาในเขตอำนาจของกิ่งอำเภอให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือ ผู้รักษาราชการแทน เป็นหัวหน้าในการดำเนินการสอบสวนคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และตามปกติให้นายตำรวจซึ่งประจำสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอและมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป เป็นผู้ทำการสอบสวนความผิดอาญา เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควร ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ จะสั่งให้ปลัดอำเภอทำการสอบสวนก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจแห่งเงื่อนไขตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 71

3) คดีอาญาในเขตอำนาจจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าในการดำเนินการสอบสวนคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และตามปกติให้ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือรองผู้กำกับการ

ตำรวจภูธรจังหวัดหรือนายตำรวจ ซึ่งประจำกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด และมียศตั้งแต่
ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ทำการสอบสวนความผิดอาญา เว้น
แต่ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ว่าราชการจังหวัดจะส่งให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดจังหวัด
ทำการสอบสวนก็ได้

2.2.4 การสอบสวนคดีอาญาในสมัยปัจจุบัน

ด้วยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2506 ให้โอนการสอบสวนคดีอาญา
ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการแต่
ฝ่ายเดียว ตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2506 เป็นต้นไป กระทรวงมหาดไทยจึงได้วางระเบียบ
ปฏิบัติในเรื่องนี้โดยสั่งการไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด (เว้นจังหวัดพระนครและธนบุรี)
ตามหนังสือที่ 16914/2506 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2506 เรื่องการสอบสวนคดีอาญาใน
จังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี เพื่อให้ทราบและถือเป็นทางปฏิบัติ ส่วนทาง
กรมตำรวจก็ได้ออกแจ้งความที่ 26/2506 เรื่องการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่นนอกจาก
จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2506 เพื่อให้หน่วยงานตำรวจที่
เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อบังคับที่กระทรวงมหาดไทยได้วางไว้ต่อไป

ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2506 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงาน
สอบสวน และหัวหน้าพนักงานสอบสวน ได้ดังนี้

กิ่งอำเภอ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ หรือผู้รักษาการแทน ซึ่งมียศ
ตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือ เทียบเท่า นายร้อยตำรวจขึ้นไปเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน
กับให้นายตำรวจประจำสถานีที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นพนักงาน
สอบสวน

อำเภอ ให้ผู้บังคับกองหรือผู้รักษาการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน นายตำรวจ
ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวน

จังหวัด ให้ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดหรือผู้รักษาการแทนเป็นหัวหน้าพนักงาน
สอบสวนกับให้นายตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปในสังกัดกองกำกับการ
ตำรวจภูธรจังหวัดเป็นพนักงานสอบสวน

เขต ให้ผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต หรือผู้รักษาการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตำรวจตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ในสังกัดกองบังคับการเขตเป็นพนักงานสอบสวนให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในเขตจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี นายตำรวจที่สังกัดในกองบัญชาการตำรวจภูธรซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวน จะให้ผู้ใดมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ทำการสอบสวนเรื่องใด ให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธร รองผู้บัญชาการ ผู้ช่วยผู้บัญชาการ เป็นผู้พิจารณาสั่งการ ให้อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดี และผู้ช่วยอธิบดี เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร มีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีได้ทุกกรณี

เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้สั่งให้จังหวัดถือปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าวแล้วได้มีหนังสือขอความเข้าใจไปยังจังหวัดต่าง ๆ เกี่ยวกับการจับกุม ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองยังมีอำนาจหน้าที่อยู่ตามกฎหมาย ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 16914/2506 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2506 ว่าการจับกุม พนักงานฝ่ายปกครองไม่พึงกระทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาที่กระทำผิดอาญาใด ๆ เว้นความผิดซึ่งหน้า

ในกรณีประสบเหตุสำคัญที่เป็นคดีอาญา และที่นั้นไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจที่จะดำเนินการถ้าเป็นสมควรก็ให้ช่วยจัดให้มีการดูแลรักษาสถานที่ หลักฐาน หากจำเป็นจะต้องทำบันทึกใด ๆ ไว้อันเป็นประโยชน์แก่ตนเพื่อมอบให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต่อไปก็ได้

นับแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2506 ซึ่งเป็นวันที่ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2506 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2506 มีผลใช้บังคับเป็นต้นมา การสอบสวนคดีอาญาก็เป็นอำนาจหน้าที่ของตำรวจแต่ฝ่ายเดียว โดยอำเภอมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ปรากฏว่าเหตุการณ์โจรผู้ร้ายได้ทวีความรุนแรงยิ่งกว่าก่อนเป็นอันมาก ประชากรได้รับความเดือดร้อน ทั้งนี้เพราะกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมีไม่พอ จึงไม่สามารถจะปราบปรามโจรผู้ร้ายให้สงบราบคาบลงได้และเจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายปกครอง ซึ่งทางฝ่ายปกครองก็ไม่สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือได้เพราะข้อบังคับและคำสั่งห้ามให้กระทรวงมหาดไทย จึงได้สั่งการแก้ไขใหม่ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วน ที่ 0301/2175 ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2507 โดยชี้แจงและสั่งการว่า ตามที่ได้สั่งการมาดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็โดยรัฐบาลมีนโยบายที่จะแบ่งแยกหน้าที่การปฏิบัติงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกับตำรวจออกจากกันให้เด็ดขาดไม่ซ้อนกัน ไม่

ก้าวถ่วงกันอันจะนำมาซึ่งการแก่งแย่งซึ่งกันและกัน บัดนี้กรมตำรวจเสนอว่ามีเหตุอันสมควรอัน
พนักงานฝ่ายปกครองของกระทรวงมหาดไทยทุกระดับ ทำการจับกุมตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญากระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่าระยะนี้จำเป็นจะต้องให้พนักงานฝ่าย
ปกครอง ทำการจับกุมผู้ต้องหาที่กระทำความผิดไปก่อนจึงให้พนักงานฝ่ายปกครองของกระทรวง
มหาดไทยทุกระดับตลอดถึงกำนันผู้ใหญ่บ้านทำการจับกุมผู้ต้องหากระทำความผิดอาญาใด ๆ ได้
ตามอำนาจที่มีตามกฎหมายในกรณีที่ไม่มีตำรวจจะทำการจับกุมได้ เมื่อเห็นเป็นการสมควรและ
จำเป็นเมื่อทำการจับกุมแล้ว ให้ส่งพนักงานสอบสวน ตำรวจทำการสอบสวนดำเนินคดีต่อไป
และเพื่อเป็นหลักฐานการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นประโยชน์ในการพิสูจน์ความผิดที่กล่าวหาให้นั้นให้
พนักงานฝ่ายปกครองผู้จับกุมมีอำนาจบันทึกหรือดำเนินการทั้งหลายอื่นตามกฎหมายอันจะเป็น
ประโยชน์ในคดีเท่าที่จำเป็น โดยจะจัดทำเอง หรือให้เจ้าหน้าที่อื่นทำในความควบคุมของบุคคล
นั้น ๆ แล้วมอบให้ตำรวจรับไปเพื่อประกอบการพิจารณา

แม้กระทรวงมหาดไทยจะได้สั่งการแก้ไขไปแล้วเช่นนี้ก็ตามเหตุการณ์ที่คงดำเนิน
ไปเหมือนเดิม คือ ฝ่ายปกครองก็ยังไม่กล้าทำอะไรลงไป เพราะยังเกรงว่าจะเป็นเรื่องเข้าใจ
ไปแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจและเหตุการณ์โจรผู้ร้ายก็ยังไม่ลดลง กระทรวงมหาดไทย
จึงได้สั่งการแก้ไขข้อบังคับเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาใหม่ โดยออกข้อบังคับที่ 1/2509
ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2509 หลักการตามข้อบังคับใหม่นี้ ส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อบังคับเดิม คือ
ข้อบังคับที่ 1/2506 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2506 กล่าวคือ อำนาจการสอบสวนคดีอาญายังคง
เป็นอำนาจหน้าที่ของตำรวจอยู่ แต่เพื่อที่จะมีให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอละเลย
หรือกล่าวอ้างว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ต้องรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการกระทำ
ผิดคดีอาญา จึงได้แก้ไขให้มีอำนาจเพิ่มขึ้น 2 ประการ คือ

1) ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอได้ประสบเหตุความผิดอาญา
ซึ่งควรจะกระทำการจับกุมได้ก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทำการจับกุม แต่ถ้าไม่
อาจจับกุมได้ก็สั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ทำการจับกุม และเพื่อ
ประโยชน์ในการสอบสวนดำเนินคดี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทำการสืบสวนสอบสวน
หรือสั่งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเพื่อรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในที่เกิดเหตุหรือดำเนินการ
ทั้งหลายอื่น เช่น ตรวจตัวบุคคล ตรวจสิ่งของ ค้นเพื่อพบสิ่งของและยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบ

ตลอดจนสอบถามจากตัวบุคคลและดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อเป็นหลักฐานในชั้นต้น และบันทึกไว้แล้วให้ส่งหลักฐานการสืบสวนนั้น และตัวบุคคลที่จับกุมไว้ให้พนักงานสอบสวนท้องที่รับดำเนินการต่อไป

2) ในกรณีผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้กล่าวโทษในคดีเรื่องหนึ่งเรื่องใดร้องขอความเป็นธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัด หรือในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเป็นการสมควรให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เรียกหัวหน้าพนักงานสอบสวนในเขตอำนาจของกิ่งอำเภอ อำเภอ หรือจังหวัดแล้วแต่กรณี มาชี้แจงผลการสอบสวนแล้วให้คำแนะนำ และเร่งรัดให้ดำเนินการสอบสวนให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสมได้

ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคแรกจะไม่ได้ผล ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณา และสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง เข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวในวรรคนี้ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ ในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในเขตจังหวัด การจะสั่งให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้บังคับการตำรวจภูธรหรือผู้บัญชาการตำรวจภูธร ให้เป็นอันงดยกเว้นแต่ที่เป็นอำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ

ในกรณีผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้กล่าวโทษในคดีเรื่องหนึ่งเรื่องใดร้องขอความเป็นธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัด หรือในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นเป็นการสมควรให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เรียกหัวหน้าพนักงานสอบสวนในเขตอำนาจของกิ่งอำเภอ อำเภอหรือจังหวัดแล้วแต่กรณีมาชี้แจงผลการสอบสวนแล้วให้คำแนะนำและเร่งรัดให้ดำเนินการสอบสวนให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสมได้ และถ้านายอำเภอเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวมาแล้วจะไม่ได้ผลก็ให้รายงานชี้แจงเหตุผลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่านับตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2506 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ อำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีอาญาทั่วราชอาณาจักรจึงเป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งสิ้น กล่าวคือ ในเขตจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร โดยในส่วนภูมิภาค ฝ่ายปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา

ในบางกรณีดังกล่าวข้างต้น ต่อมาเมื่อมีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่น นอกจากพระนครบุรี พ.ศ. 2509 ได้เพิ่มอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในการสั่งอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวได้และในกรณีผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าคุมการสอบสวนให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนและนายอำเภอก็มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัด และมีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสอบสวนคดีบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2520 ได้ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนคดี 10 ประเภท ซึ่งส่วนมากเป็นการเปรียบเทียบตามกฎหมายที่อยู่ในหน้าที่ของฝ่ายปกครอง ดังต่อไปนี้

- 1) กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร
- 2) กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน
- 3) กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- 4) กฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- 5) กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- 6) กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ
- 7) กฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง
- 8) กฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข
- 9) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมสุสาน
- 10) กฎหมายว่าด้วยประถมศึกษา

ซึ่งการสอบสวนคดีทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวมุ่งเน้นการบริการให้ความสะดวกแก่ประชาชนมากกว่าการดำเนินคดีเพราะเป็นคดีที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้แทบทั้งนั้น ต่อมาเมื่อมีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2533 (ฉบับที่ 2) ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 (ฉบับที่ 3) ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2525 และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 735/2535 เรื่องการมอบหมายการเห็นชอบในการจับกุมของปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งสรุปใจความว่าในการที่พนักงานสอบสวนขอออกหมายจับในกรณีที่มิใช่ความผิดซึ่งหน้า ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) หรือ (2) ในกรุงเทพมหานครให้
ขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ปลัดกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย ส่วนใน
จังหวัดอื่น ๆ นอกจากกรุงเทพมหานคร ให้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ที่
ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ต่อมา มีหนังสือของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท
1201/ว 472 ลงวันที่ 10 เมษายน 2528 ให้พนักงานสอบสวนรายงานคดีเกี่ยวกับป่าไม้หรือ
ทรัพยากรของชาติต่อนายอำเภอ และให้นายอำเภอรายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหากนายอำเภอ
หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรอาจเข้าควบคุมการสอบสวนได้โดยให้ต้องการ เป็นที่ปรึกษา
ในการควบคุมการสอบสวน

2.3 ระบบการสอบสวนคดีอาญาของต่างประเทศ

2.3.1 การสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส

การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน
สองฝ่ายด้วยกันคือ ตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire) และผู้พิพากษาสอบสวน (La
juge d'instruction) การสอบสวนของตำรวจฝ่ายคดีเรียกว่า Enquete ซึ่งมีการสอบสวน
เบื้องต้น (Enquete preliminaire) และการสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้า (Enquete
en d'infraction flagrante) การสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวนเรียกว่า Instruction
หรือ Information ซึ่งจะต้องทำเฉพาะในคดีบางประเภทที่กำหนดไว้หรือตามคำขอของอัยการ
เท่านั้น วัตถุประสงค์ของการสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อทราบข้อเท็จจริง
แห่งการกระทำความผิด เพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิดและเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์การกระทำความผิดนั้น

1) การสอบสวนเบื้องต้น

เป็นการสอบสวนที่ใช้วิธีการนุมนวลปราศจากพิธีรีตอง และเจ้าพนักงาน
สอบสวนไม่มีอำนาจบังคับ ผลของการสอบสวนขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าพนักงานผู้ทำการ
สอบสวนที่จะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือด้วยเป็นสำคัญ การสอบสวนเบื้องต้นทำให้อัยการ
สามารถพิจารณาคำร้องทุกข์ และคำกล่าวโทษที่ได้รับไว้ได้ว่าสมควรจะดำเนินการต่อไปอย่างไร
หรือไม่ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจฟ้องร้องได้ เช่น ข้อกล่าวหาไม่เป็นความจริง การกระทำที่
กล่าวหาไม่เป็นความผิดทางอาญา หรือไม่อาจทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นเรื่อง

ที่ไม่สมควรฟ้องร้องอัยการก็จะสั่งยุติเรื่อง (Classement sans suite) ถ้าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้ต้องหาได้รับสารภาพหรือยอมจำนนต่อหลักฐาน อัยการก็อาจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลโดยตรง ถ้าเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อนหรือเรื่องที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษา ก็จะส่งต่อไปให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป ประโยชน์ของการสอบสวนเบื้องต้น ทำให้ลดคดีที่จะไปสู่ผู้พิพากษาสอบสวนและที่จะไปสู่ศาลได้มากมาย นอกจากนั้นการสอบสวนเบื้องต้นยังสามารถใช้เป็นประโยชน์เมื่อปรากฏพยานหลักฐานใหม่ ภายหลังที่ได้สั่งไม่ฟ้องไปแล้ว ซึ่งจะทำให้กลับสั่งฟ้องได้อีก หรือเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว อันจะทำให้ศาลแก้ไขบทลงโทษคำพิพากษาได้ (La pourvoi en revision)

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเบื้องต้น คือ ตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire) โดยอยู่ในความอำนวยการของหัวหน้าอัยการประจำศาลชั้นต้น (Procureur de la republique) และอยู่ในความดูแลของอธิบดีอัยการศาลอุทธรณ์ (Procureur general)

การสอบสวนเบื้องต้นจะสิ้นสุดลงทันทีที่มีการสอบสวนโดยผู้พิพากษา ตำรวจฝ่ายคดี จะหมดอำนาจที่จะสอบสวนเบื้องต้นและจะมีอำนาจหน้าที่เพียงในฐานะทำการแทนผู้พิพากษาสอบสวนตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

2) การสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้า

เป็นการสอบสวนในกรณีความผิดที่มีวิธีการรวบรัดเป็นพิเศษเพื่อรวบรวมร่องรอยหลักฐานซึ่งยังใหม่ ๆ สด ๆ และสามารถพิสูจน์ความจริงได้ โดยมีความผิดพลาดน้อย และเป็นการสอบสวนที่ใช้เฉพาะความผิดอุกฉกรรจ์ (ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไปหรือหนักกว่า) และความผิดปานกลาง (ความผิดที่โทษจำคุกกว่า 2 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 5 ปี ปรับเกิน 2,000 ฟรังก์ขึ้นไป) ที่มีโทษจำคุกแต่ไม่ใช้กับความผิดลหุโทษ ความผิดทางการเมือง ความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะและไม่ใช้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เยาว์อายุไม่เกิน 18 ปี หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาจถูกฟ้องให้กักกันได้

ความผิดซึ่งหน้าหมายถึงความผิดซึ่ง

- 1) กำลังกระทำอยู่ในขณะนั้น
- 2) เพิ่งกระทำลงสด ๆ

3) ในระยะเวลาใกล้ชิดกับการกระทำผิด ผู้ต้องสงสัยถูกประชาชนไล่ตามจับ และกล่าวหาด้วยเสียงร้องเอะอะ

4) ในระยะเวลาใกล้ชิดกับการกระทำผิดได้พบผู้ต้องสงสัยมีสิ่งของหรือ ร่องรอยพิรุณ ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าผู้นั้นได้มีส่วนร่วมในการกระทำผิด

5) ความผิดซึ่งแม้จะไม่เข้าลักษณะดังกล่าวข้างต้นแต่ได้กระทำลงภายใน บ้านเรือนและผู้เป็นเจ้าของบ้านได้แจ้งความแก่อัยการหรือนายตำรวจฝ่ายคดีขอให้ไปทำการสอบสวน

เมื่อพบการกระทำผิดซึ่งหน้าหรือได้รับแจ้งว่ามีการกระทำผิดซึ่งหน้า นาย ตำรวจฝ่ายคดีจะต้องรีบแจ้งให้อัยการ (Procureur de la republique) ทราบทันที เพื่อ ให้อัยการพิจารณาว่าควรจะไปยังที่เกิดเหตุด้วยตนเอง และออกคำสั่งต่าง ๆ ตามสมควรหรือไม่ แล้วนายตำรวจฝ่ายคดีจะต้องรีบไปยังที่เกิดเหตุโดยไม่ชักช้า และกระทำการตามที่จำเป็นเพื่อ รักษาพยานหลักฐานที่จะสามารถแสดงข้อเท็จจริง ยึดอาวุธ และเครื่องมือที่ใช้หรือตั้งใจจะใช้ ในการกระทำผิด และที่เป็นผลจากการกระทำผิด รักษาร่องรอยต่าง ๆ ไว้ ห้ามมิให้บุคคลทุก คนออกไปจากที่เกิดเหตุจนกว่าจะทำการเสร็จ มีอำนาจตรวจสอบชื่อและที่อยู่ของบุคคลทุกคนในที่ นั้น อาจถ่ายภาพหรือพิมพ์ลายนิ้วมือไว้ได้ อาจทำการตรวจค้นเอกสารต่าง ๆ และยึดสิ่งที่ ค้นพบได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่ไปยังบ้านเรือนของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ที่มี วัตถุหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดและทำการตรวจค้น (ระหว่างเวลา 06.00 - 21.00 นาฬิกา) มีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ ที่เชื่อว่ารู้เรื่องเกี่ยวกับการกระทำผิดหรือสิ่งของ เอกสารที่ยึดได้มาให้ถ้อยคำได้ และเพื่อความจำเป็นในการสอบสวน มีอำนาจควบคุมบุคคลใดที่ อาจให้ความรู้เกี่ยวกับการกระทำผิด หรือซึ่งเห็นว่าจำเป็นต้องควบคุมไว้เพื่อตรวจสอบว่าผู้นั้น เป็นใคร โดยมีกำหนดระยะเวลาควบคุมได้ 24 ชั่วโมง หากมีพยานหลักฐานหนักแน่นน่าเชื่อว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิด นายตำรวจฝ่ายคดีจะต้องนำตัวผู้ถูกควบคุมไปยังอัยการ หรืออาจขยายเวลา การควบคุมไปได้อีก 24 ชั่วโมงเมื่อได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากอัยการโดยไม่จำเป็นต้องนำตัว ผู้ถูกควบคุมไปพบอัยการแต่อย่างใด

ในการสอบสวนความผิดซึ่งหน้านั้น หากอัยการไปยังที่เกิดเหตุอำนาจในการสอบสวนของตำรวจก็สิ้นสุดลง และ เป็นอำนาจของอัยการที่จะทำการสอบสวนต่อไปแต่อัยการ

อาจมอบหมายให้ตำรวจดำเนินการต่อไปได้ และถ้าหากผู้พิพากษาสอบสวนไปยังที่เกิดเหตุอำนาจหน้าที่ของอัยการก็สิ้นสุดลงและ เป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาสอบสวนที่จะทำการต่อไป ซึ่งอาจทำเองหรือมอบให้ตำรวจฝ่ายคดีทำการต่อไปก็ได้

ถ้าทั้งอัยการและผู้พิพากษาสอบสวนไปยังที่เกิดเหตุ อัยการอาจขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนเปิดการสอบสวนได้ทันที ซึ่งถ้าอัยการขอตั้งนั้น การสอบสวนของตำรวจก็ยุติ และเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาสอบสวนต่อไป แต่ถ้าอัยการมิได้ขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนเปิดการสอบสวนผู้พิพากษาสอบสวนจะทำการสอบสวนต่อไป ณ ที่เกิดเหตุ แต่เพียงในกิจการที่เป็นหน้าที่ของตำรวจฝ่ายคดีเท่านั้น ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจมอบหมายให้ตำรวจฝ่ายคดีดำเนินการสอบสวนต่อไป แต่ไม่มีอำนาจสั่งอัยการสอบสวน ในกรณีเช่นนี้ เมื่อผู้พิพากษาสอบสวนเสร็จแล้วจะต้องมอบเอกสารต่าง ๆ ในการสอบสวนให้แก่อัยการหรือสั่งต่อไป อัยการอาจสั่งยุติเรื่องหรือฟ้องคดีนั้นโดยไม่ต้องขอให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวนหรือขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนเปิดการสอบสวนไปตามปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง

3) การสอบสวนโดยผู้พิพากษา

ผู้พิพากษาสอบสวนเป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น (Tribunal de grand instance) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคำสั่งของประธานาธิบดี ตามคำแนะนำของรัฐมนตรียุติธรรมให้มีหน้าที่ทำการสอบสวนเป็นเวลาคราวละ 4 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งซ้ำได้ในศาลที่มีคดีมาก ผู้พิพากษาสอบสวนจะทำหน้าที่สอบสวนแต่อย่างเดียว แต่ศาลที่มีคดีไม่มาก ผู้พิพากษาสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้พิพากษาผู้หนึ่งจะทำหน้าที่พิจารณาคดีด้วยแต่จะต้องไม่ใช่คดีที่ผู้พิพากษานั้นได้เป็นผู้ทำการสอบสวนมาแล้ว

คดีที่ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษา คือ คดีอุกฉกรรจ์ (คดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษหนักกว่า) คดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เยาว์อายุไม่เกิน 18 ปี คดีที่ผู้กระทำความผิดอาจถูกฟ้องให้กักกันได้ คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งรัฐและคดีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สอบสวนโดยผู้พิพากษา อนึ่งในกรณีที่มีการตายโดยยังไม่ทราบสาเหตุก็ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษาด้วย ในคดีที่มีโทษปานกลาง (จำคุกกว่า 2 เดือน แต่ไม่ถึง 5 ปี ปรับเกินกว่า 2,000 ฟรังก์ขึ้นไป) ถ้าหากอัยการเห็นสมควรและขอให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวน ผู้พิพากษาสอบสวนก็จะทำการสอบสวนด้วย

ผู้พิพากษาสอบสวนจะทำการสอบสวนเองโดยลำพังไม่ได้ แม้จะเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้าก็ตาม ผู้พิพากษาสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่ออัยการขอให้สอบสวนเท่านั้น และอัยการจะขอให้ทำการสอบสวน เมื่อได้พิจารณาผลการสอบสวนเบื้องต้นแล้ว หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้าเมื่อเห็นว่าจำเป็นต้องให้มีการสอบสวน หรือเมื่อพิจารณาเห็นว่าควรให้มีการสอบสวน

ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจกว้างขวางมาก คือ อาจทำการทุกอย่างที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในการค้นหาความจริงทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดทั้งในด้านที่เป็นผลร้ายและในด้านที่เป็นดีแก่ผู้ต้องหา

เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ผู้พิพากษาสอบสวนจะต้องส่งสำนวนให้อัยการ อัยการจะต้องทำคำแถลง (Requisitoire definitif) พร้อมกับส่งสำนวนคืนไปภายใน 3 วัน คำแถลงอาจขอให้ปิดการสอบสวนหรือให้สอบสวนต่อไปก็ได้ ผู้พิพากษาไม่ผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามคำแถลงของอัยการ และเมื่อผู้พิพากษาสอบสวนได้รับสำนวน และคำแถลงของอัยการแล้วก็จะวินิจฉัยว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป ถ้าหากทำการสอบสวนต่อไปเมื่อเสร็จจะต้องส่งสำนวนให้อัยการทำคำแถลงอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วก็จะออกคำสั่งปิดการสอบสวนซึ่งอาจเป็นคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้

2.3.2 การสอบสวนของสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกามีหลักการทั่วไปในการควบคุมอำนาจของพนักงานสอบสวน คือ

1) การควบคุมโดยการจำกัดระยะเวลาของการควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวน กฎหมายของรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาและของมลรัฐต่าง ๆ ได้มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน เช่น ระบุว่าจะต้องมีการนำตัวผู้ต้องหาไปยังศาล "โดยไม่มีชักช้า" "ภายใน 24 ชั่วโมง" หรือ "ภายใน 48 ชั่วโมง" เป็นต้น เป็นการไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกจับกุมควบคุมมีระยะเวลายาวนานเกินไป ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจกระทำการอันมิชอบต่าง ๆ กับผู้ต้องหาได้

2) การควบคุมโดยบุคคลภายนอก

(1) หนายความ กฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้อย่างแจ้งชัดว่า เมื่อผู้ต้องหาถูกจับและถูกนำตัวไปควบคุมไว้ที่สถานีตำรวจ ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะติดต่อกับหนายความของตนได้ตั้งแต่นั้น

(2) ญาติมิตรของผู้ต้องหา กฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจในอันที่จะติดต่อกับญาติมิตรได้

(3) อัยการ อัยการในสหรัฐมีบทบาทในการควบคุมพนักงานสอบสวนอย่างใกล้ชิดและอัยการจะมีส่วนร่วมในการสอบสวนอยู่เสมอ เมื่อมีคดีสำคัญเกิดขึ้น พนักงานตำรวจ จะแจ้งให้อัยการทราบและอัยการที่ปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง จะร่วมสอบสวนด้วย

(4) ศาล ศาลจะมีการเตือนผู้ต้องหาให้ทราบถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ และ ศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสอบสวนโดยมิชอบ

3) การควบคุมโดยให้มีการทำบันทึกของการสอบสวนอย่างถูกต้อง มีการให้ พนักงานสอบสวน บันทึกเสียงหรือบันทึกภาพในระหว่างการสอบสวนไว้ทั้งหมด ซึ่งอาจทำให้ศาล สังเกตได้ว่าขณะนั้นผู้ต้องหาทำกรียาอย่างใด มีผลอย่างมากในอันที่จะวินิจฉัยว่าคำรับสารภาพ นั้นว่าได้มาโดยสมัครใจหรือไม่

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าหลักสำคัญในการควบคุมอำนาจ พนักงานสอบสวนของสหรัฐอเมริกา คือ การไม่ยินยอมให้ผู้ต้องหาถูกตัดขาดจากโลกภายนอก อย่างสิ้นเชิงในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่ การที่ผู้ต้องหาที่มีสิทธิติดต่อกับญาติมิตร และทนายความ ของตน อัยการสามารถร่วมอยู่ในการสอบสวนได้ รวมทั้งการที่ผู้ต้องหาจะต้องถูกนำตัวไปยังศาล โดยไม่ชักช้า ทำให้เป็นการขจัด หรือลดการกระทำอันมิชอบจากพนักงานสอบสวนได้ และการให้มีการบันทึกการสอบสวนอย่างละเอียด เป็นการกระตุ้นเตือนพนักงานสอบสวนให้ตระหนักอยู่เสมอ ว่า การกระทำต่าง ๆ ของคนมีโอกาที่จะถูกตรวจสอบถึงความไม่ถูกต้องได้ตลอดเวลา

2.3.3 การสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ.1948 ได้บัญญัติเกณฑ์วิธีพิจารณา ความอาญาของญี่ปุ่นไว้ โดยโครงสร้างพื้นฐานของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น ฉบับปัจจุบันเป็นระบบกล่าวหา (Accusatorial) ไม่ใช้ระบบไต่สวน (Inquisitorial) กล่าวคือฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยต่างมีสิทธิเท่าเทียมกันในศาลโดยศาลจะทำหน้าที่เป็นกรรมการ ด้วยเหตุนี้สำนักงานอัยการจึงเป็นหน่วยงานที่แยกต่างหากจากศาลยุติธรรม และพนักงานอัยการ เท่านั้นที่จะมีอำนาจฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญา กฎหมายญี่ปุ่นไม่อนุญาตให้เอกชนฟ้องคดีอาญาได้เอง (มาตรา 247) นอกจากนี้พนักงานอัยการมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวางในการสั่ง

ชลอการฟ้องคดี แม้ว่าคดีจะมีหลักฐานเพียงพอที่จะลงโทษได้ (มาตรา 248)

เกี่ยวกับการดำเนินการสอบสวนคดีอาญานั้น ทั้งตำรวจและพนักงานอัยการเป็นหน่วยงานหลักในการสอบสวน แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการสอบสวน คดีอาญาก็ตามพนักงานอัยการก็มีอำนาจที่จะเริ่ม และควบคุมการสอบสวนคดีอาญาได้เช่นกัน (มาตรา 189, 191) โดยปกติแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการสอบสวนคดีอาญาและเสนอสำนวนคดีไปยังพนักงานอัยการ จากนั้นพนักงานอัยการผู้ตรวจสำนวนอาจจะสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการสอบสวนต่อไป (มาตรา 193) หรืออาจจะสอบสวนคดีด้วยตนเองก็ได้จนกว่าจะได้รับข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นผู้เริ่มการสอบสวนเอง และควบคุมการสอบสวนก็มีอยู่หลายคดีด้วยกัน เมื่อตำรวจดำเนินการสอบสวนคดีอาญาเสร็จสิ้นแล้วจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ พร้อมกับพยานเอกสารและพยานหลักฐานทั้งปวง พนักงานอัยการผู้ตรวจสำนวนเป็นผู้สั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องในระยะเวลาดังกล่าว

2.3.4 การสอบสวนและฟ้องคดีอาญาของประเทศเกาหลี

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสอบสวนคดีอาญาภายหลังที่มีความผิดเกิดขึ้น ตำรวจจะสอบสวนผู้ต้องหาหลังจากที่จับผู้ต้องหาได้แล้ว และจะรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดนั้นโดยปฏิบัติเป็นไปตามหลักทั่วไป หรือตามที่กำหนดเจาะจงตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานตำรวจเชื่อว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไป ตำรวจต้องยื่นคำร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอยกขัง ถ้าภายหลังพนักงานอัยการได้ไต่ถามแล้วเห็นด้วยว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมตัวพนักงานอัยการก็จะยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาเพื่อออกหมายขัง ถ้าหากมีการออกหมายขังให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นก็อาจควบคุมผู้ต้องหาและสอบสวนคดีต่อไปแต่ภายในเวลา 10 วัน ต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับเอกสาร และพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ทั้งหมดไปให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการผู้รับสำนวนคดีก็จะดำเนินการสอบสวนต่อไปให้เสร็จสิ้นโดยการสอบสวนผู้ต้องหาตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ และพยานหลักฐานอื่น ๆ และดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเท่าที่จำเป็นโดยวิธีการเดียวกัน เมื่อการสอบสวนคดีของอัยการสิ้นสุดลงแล้ว พนักงานอัยการก็จะเป็นผู้วินิจฉัยว่าผู้ต้องหากระทำความผิดหรือบริสุทธิ์ และถ้าพยานหลักฐานพอชี้ว่าผิดก็จะมีการวินิจฉัยว่า ผู้ต้องหาควรถูกฟ้องร้องอย่างเป็นทางการหรือไม่ (Prosecuted formally) ถ้าพนักงานอัยการวินิจฉัยให้ฟ้องคดีพนักงานอัยการก็ต้องชี้ขาดด้วยว่าผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวอยู่ควรที่

จะถูกควบคุมต่อไปหรือไม่ คำสั่งให้ดำเนินการฟ้องคดีก็ต้องดำเนินการ (Reached) ภายในสิบวันหลังจากวันที่พนักงานอัยการได้รับสำนวน แต่อาจจะขอขยายระยะเวลาเป็น 20 วัน ได้ โดยคำสั่งของผู้พิพากษา ถ้าผู้ต้องหาไม่ถูกควบคุมตัว เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการจะดำเนินการในคดีอย่างเดียวกับกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว ยกเว้นเรื่องการจำกัดระยะเวลาเจ้าพนักงานตำรวจมีเวลาสองเดือน นับแต่วันที่มีการกระทำความผิดในอันที่จะตัดสินใจว่าจะส่งคดีไปให้พนักงานอัยการและพนักงานอัยการมีเวลาสามเดือนนับแต่วันรับสำนวนในการทำคำสั่งว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

2.3.5 การสอบสวนและฟ้องคดีอาญาของประเทศอังกฤษ

อำนาจโดยทั่ว ๆ ไปในการสืบสวน สอบสวน และการฟ้องร้องคดีทั่ว ๆ ไป เป็นอำนาจร่วมกันระหว่างตำรวจท้องถิ่นกับผู้พิพากษา โดยตำรวจท้องถิ่นจะอยู่ภายใต้การควบคุมของการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นอิสระจากอำนาจส่วนกลาง

ประชาชนทั่วไปสามารถฟ้องคดีอาญาได้แม้คนเอาไม่มีส่วนได้เสียในกรณีนั้น โดยลักษณะการฟ้องเป็นการแจ้งข่าว (Lay an information) ต่อผู้พิพากษาศาลแขวง หรือผู้พิพากษาท้องถิ่น จากนั้นผู้พิพากษาศาลแขวงหรือผู้พิพากษาท้องถิ่นก็จะดำเนินการสอบสวนจนสามารถสั่งให้ดำเนินคดีอาญาในศาลได้ โดยเมื่อประชาชนได้ฟ้องคดีอาญาแล้วจะถอนคดีได้จะต้องได้รับความยินยอมจากศาลยุติธรรมก่อน

อธิบดีกรมอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางและเป็นตำแหน่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งจากทนายความดำรงตำแหน่งคราวละ 10 ปี โดยอธิบดีกรมอัยการจะดำเนินการฟ้องร้องคดีที่สำคัญเท่านั้น และจะคอยตรวจตราการดำเนินคดีอาญาของประชาชน และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอีกชั้นหนึ่ง โดยมีอำนาจจะเข้ามาสอดแทรกในคดีอาญาเมื่อใดก็ได้

ผู้บังคับบัญชาเหนืออธิบดีกรมอัยการ คือ Attorney-General ซึ่งมีฐานะเป็นรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบต่อสภานิติบัญญัติ อันเป็นการคานอำนาจกัน คือ รัฐมนตรีมหาดไทย เป็นผู้แต่งตั้งอธิบดีกรมอัยการ แต่งานของอธิบดีกรมอัยการอยู่ในความควบคุมของ Attorney-General ซึ่งเป็นรัฐมนตรีอีกคนหนึ่ง

2.4 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

หยุด แสงอุทัย (2533) ให้ความเห็นเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนไว้ว่า "การที่ราษฎรได้รับความเดือดร้อนเพราะอำนาจการสอบสวนตกอยู่แก่ตำรวจฝ่ายเดียวนั้น มีจริงแต่ไม่มากนัก เพราะถ้ามากมายแล้วบ้านนี้บ้านเมืองก็คงจะไร้ความสงบเรียบร้อย ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ตำรวจเป็นผู้ทำการสอบสวนฝ่ายเดียวมีมากโดยเฉพาอย่างยิ่ง

- 1) เป็นการทำให้การสืบสวนและสอบสวนคดีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 2) เทคนิคในการสืบสวนคดีอาญาสมัยใหม่มีมาก พนักงานสอบสวนได้รับการฝึกอบรมโดยตรงและมีการสร้างสมประสบการณ์จึงทำให้มีประสิทธิภาพ

หากตั้งกรมสอบสวนขึ้นเป็นอิสระจากกรมตำรวจ ไปขึ้นต่อกระทรวงยุติธรรม จะทำให้เกิด

- 1) สิ้นเปลืองงบประมาณ
- 2) ขาดการร่วมมือระหว่างข้าราชการซึ่งต่างสังกัดต่างกระทรวง
- 3) การสอบสวนไม่สอดคล้อง เพราะผู้สอบสวนไม่รู้เรื่องมาตั้งแต่ต้น
- 4) ตำรวจไม่สามารถรับผิดชอบงานปราบปรามได้ เพราะไม่มีหน้าที่ในการสอบสวน มีหน้าที่เพียงจับผู้ต้องหาอย่างเดียว

- 5) เป็นการยากในการกำหนดขอบเขตอำนาจ ระหว่างตำรวจกับข้าราชการกรมการสอบสวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี

จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมการสอบสวนได้ดังที่เป็นอยู่ในประเทศภาคพื้นยุโรป เพื่อที่ราษฎรจะได้รับความเที่ยงธรรมในการสอบสวนมากขึ้น โดยกำหนดว่าถ้าพนักงานอัยการเห็นสมควรพนักงานอัยการจะเข้าสอบสวนเองหรือเข้าร่วมมือกับพนักงานสอบสวนทำการสอบสวน สร้างหลักฐานใด ๆ ก็ได้และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ"

อมร จันทรสมบูรณ์ (2533) ได้กล่าวไว้ว่า "การสอบสวนเป็นการเริ่มขบวนการยุติธรรมขั้นต้นอย่างแท้จริง และขบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งจะต้องให้กลไกของรัฐเกิดการคานกัน (Check and balance) โดยการสอบสวนของประเทศไทยเป็นลักษณะการวางลำดับขึ้นจากล่างไปสูง โดยไม่มีลักษณะคานอำนาจกันแต่อย่างใด คือ ตำรวจเป็นผู้ทำการสอบสวน ทำสำนวนคดีอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของตำรวจสายเดียว ไม่มีการควบคุมโดยระบบสภาท้องถิ่น

หรือระบบตำรวจท้องถิ่น อัยการเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องจากสำนวนการสอบสวนที่ตำรวจทำการสอบสวนมา ดังนั้นหากขบวนการยุติธรรมเบื้องต้นหรือตำรวจมีปัญหา องค์การที่อยู่เบื้องบนคืออัยการหรือศาล ก็ทำอะไรไม่ได้ในการพัฒนาระบบการสอบสวน จึงควรให้ตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนมีระบบควบคุมพิเศษนอกเหนือจากการควบคุมโดยผู้บังคับบัญชา และให้ตำรวจมีทั้งอำนาจสืบสวน จับกุม รวมทั้งการสอบสวนดำเนินคดีตามแนวระบบปัจจุบัน แต่มีการพิจารณาวางระบบให้มีการแต่งตั้งตำรวจซึ่งจะเป็นพนักงานสอบสวนเสียใหม่ โดยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของขบวนการยุติธรรมและของระบบควบคุมที่จะวางขึ้น เช่น ให้พนักงานสอบสวนแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จากนั้นวางระบบควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนโดยไม่มีคณะกรรมการควบคุมพนักงานสอบสวน ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้จะมีอำนาจสั่งถอนอำนาจการสอบสวนได้ โดยอาจสั่งถอนเฉพาะเขตจังหวัดหรือทั่วราชอาณาจักรก็ได้แล้วแต่กรณี หรืออาจสั่งถอนชั่วคราวหรือถาวรตลอดไปก็ได้แล้วแต่ความหนักเบาในการผิดพลาดของพนักงานสอบสวนผู้นั้น และควรให้พนักงานอัยการเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน รับผิดชอบการควบคุมการสอบสวนทั้งหมด"

คณิต ฌ นคร (2533) ได้กล่าวว่า "ถ้าอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวน ฟ้องร้อง คือเป็นผู้ควบคุมการสอบสวนแล้ว อัยการย่อมจะได้ทราบสาเหตุเหล่านั้นแต่ต้นมือ ผู้ต้องหาจะไม่ต้องถูกควบคุมหรือขังเลย หรือได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระไปในเวลาอันสมควร โดยที่ตามกฎหมายปัจจุบันมีการแบ่งแยกความรับผิดชอบ ในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องกันเด็ดขาดอัยการจึงทำงานตามสำนวนการสอบสวนเท่านั้น แม้จะมีมาตรการบางอย่างตามกฎหมายพนักงานอัยการอาจกระทำเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่น่าจะถูกต้องตรงกับความเป็นจริง กล่าวคือ พนักงานอัยการอาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้ส่งพยานมาเพื่อซักถามได้ แต่ก็ยังไม่มีหลักประกันเพียงพอที่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติมีบ่อยครั้งที่พนักงานอัยการไม่ได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนตามสมควร"

จิตติ เจริญน้ำ (2530) ได้เขียนบทความ ความว่า "มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องรวมหมู่รวมกลุ่มกันอยู่ เมื่อรวมกันเช่นนี้ สังคมย่อมมีการเคลื่อนไหว เกิดพฤติกรรมของสังคมขึ้น มนุษย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะต้องเป็นไปตามพฤติกรรมของสังคม เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาขึ้น ต้องถือว่า ผู้นั้นกระทำขัดต่อพฤติกรรมของสังคม สังคมจะต้องจัดการกับบุคคลนั้น

ถึงแม้จะกระทำต่อมนุษย์ด้วยกันก็ตามก็ต้องถือว่ากระทำต่อสังคม ทำให้สังคมได้รับความเจ็บปวด สังคมจึงต้องเป็นผู้ลงโทษบุคคลนั้นมิใช่ผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นผู้ลงโทษเอง เมื่อสังคมกลายเป็นรัฐการกระทำผิดต่อบุคคลของรัฐ ต้องถือว่ารัฐเป็นผู้ได้รับความกระทบกระเทือนและเสียหาย รัฐจึงต้องจัดการต่อบุคคลที่เป็นภัยของรัฐเช่นนั้นกล่าวคือ ต้องจัดให้มีการสอบสวนฟ้องร้องและลงโทษระบบการสอบสวนและฟ้องร้องนี้ตามหลักที่ตั้งขึ้นมานั้นเป็นงานของอัยการทั้งสิ้น เพราะอัยการเป็นผู้ดำเนินการฟ้องคดี ทั้งนี้อำนาจการสอบสวนจึงต้องอยู่ในความควบคุมของอัยการ จะปล่อยให้พนักงานสอบสวนกระทำไปฝ่ายเดียวนั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจากขาดเครื่องถ่วงดุลย์ สายงานต่างประเทศส่วนใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมัน เบลเยียม อิตาลี สเปน กรีซ เชโกสโลวาเกีย สหสาธารณรัฐอาหรับ ญีปุ่น เป็นต้น ให้อัยการทำการควบคุมการสอบสวนทั้งสิ้น วิธีการควบคุมนี้ได้แก่ กำหนดให้อัยการมีอำนาจสอบสวน และเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน แต่โดยปกติพนักงานอัยการไม่เข้าทำการสอบสวนเองเพราะมีงานอื่นอยู่มากแล้ว นอกจากในกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าให้พนักงานอัยการเข้าสอบสวนหรือเมื่อมีผู้ร้องเรียน หรือเมื่อเห็นสมควรเพราะเป็นคดีที่อื้อฉาว คดีสำคัญ คดีที่ยุ่งยากซับซ้อน หรือตำรวจขอให้อัยการเข้าช่วยในการสอบสวนเท่านั้น ปัจจุบันการควบคุมอาชญากรรมเป็นเรื่องของตำรวจโดยเฉพาะอัยการถูกตัดอำนาจไม่ให้ทำการสอบสวนหรือสั่งให้ทำการสอบสวนคดีอาญาได้ อัยการจะฟ้องต้องมีการสอบสวนก่อน จึงสมควรจะได้มีการแก้ไขกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจรับผิดชอบควบคุมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มคดี และจะมอบหมายหน้าที่การสอบสวนให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้"

นิติพนธ์ (2531) นามแฝงได้เขียนบทความ เรื่อง อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา ความว่า "อัยการจะเข้ามามีบทบาทการดำเนินการเกี่ยวกับผู้กระทำผิดต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนเสร็จแล้ว และส่งสำนวนการสอบสวนมาให้อัยการ การสั่งคดีและการดำเนินคดีของอัยการตลอดจนถึงการวินิจฉัยของศาล อัยการจะเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการเกี่ยวกับผู้กระทำผิดต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนเสร็จสิ้น และส่งสำนวนการสอบสวนมาให้อัยการ การสั่งคดีและการดำเนินคดีของอัยการ ตลอดจนถึงการวินิจฉัยชี้ขาดของคดีของศาลนั้น ต่างก็ต้องอาศัยเนื้อหาสาระตามสำนวนการสอบสวนเป็นส่วนสำคัญถ้าหากสำนวนการสอบสวนถูกทำขึ้นอย่างไม่ถูกไม่ชอบหรือไม่เป็นธรรมด้วยประการใด ๆ เสียแล้ว ผลการวินิจฉัยของอัยการและ

ของศาลก็ยากนักที่จะออกมาอย่างถูกต้องชอบธรรม เพราะในทางปฏิบัติโดยทั่วไปัยการจำเป็นจะต้องยึดถือข้อเท็จจริงตามสำนวนการสอบสวน ต้องพยายามดำเนินคดีให้ได้ความตามการสอบสวน และศาลก็จำเป็นจะต้องวินิจฉัยคดีไปตามข้อเท็จจริงที่อัยการนำมาสืบเสนอต่อศาล อำนาจสอบสวนเป็นอำนาจสำคัญ ซึ่งอาจใช้ให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลได้ง่ายถ้าหากปล่อยให้องค์กรหรือเจ้าพนักงานฝ่ายเดียวเป็นผู้ใช้ การแก้ปัญหาให้ตรงจุดก็คือ จะต้องมียุติธรรมหรือเจ้าพนักงานฝ่ายอื่นมาร่วมมีส่วนควบคุมอันเป็นกลไกเพื่อคานการใช้อำนาจของฝ่ายแรกด้วย แต่การที่จะให้ฝ่ายปกครองมาเป็นกลไกคานอำนาจดังกล่าวนั้น ถ้าจะพิจารณากันอย่างรอบด้านแล้ว ก็ไม่น่าจะเป็นการถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ เพราะเหตุว่า

1) งานสอบสวนคดีอาญาเป็นงานเทคนิคระดับสูง ซึ่งต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณวุฒิความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ทางกฎหมายเป็นอย่างดี

2) งานของฝ่ายปกครองเท่าที่มีอยู่แล้ว ในเวลานี้ก็มากมายกว้างขวาง ครั้นจะรับงานสอบสวน ซึ่งเป็นงานใหญ่เข้ามาอีกก็น่าจะเป็นเรื่องยากยิ่งหรือพันวิสัยที่จะปฏิบัติให้ได้

ดังนั้น โดยหลักการแล้วเจ้าพนักงานที่น่าจะเป็นผู้ควบคุมการสอบสวนได้อย่างเหมาะสมที่สุดก็ควรจะได้แก่อัยการ ซึ่งจะเห็นได้จากเหตุผลดังต่อไปนี้

1) อัยการมีหลักประกันความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่ เพราะอัยการ เป็นองค์กรอิสระ เป็นผู้พิจารณาความดีความชอบยกย่องหรือลงโทษทางวินัย อัยการจึงอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากภยาคติใด ๆ

2) อัยการเป็นเจ้าพนักงานที่มีคุณวุฒิทางกฎหมายระดับสูง

3) อัยการมีความรู้ในเชิงการดำเนินคดีชั้นศาลเป็นอย่างดี

4) อัยการมีหน้าที่ว่าความในศาลอยู่แล้ว การที่อัยการจะได้รู้ข้อเท็จจริงมาตั้งแต่ต้นในชั้นสอบสวนย่อมเป็นประโยชน์ในการว่าความ

5) การควบคุมการสอบสวนเป็นความรับผิดชอบของอัยการตามหลักสากล

วิธีการปฏิบัติเหล่านี้ย่อมกระทำได้โดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้หากทำได้ดังกล่าวนี้อาจกล่าวมาแล้วก็น่าเชื่อได้ว่าจะเป็นการยกระดับความยุติธรรมสำหรับประชาชนขึ้นได้อีกมาก เพราะไม่มีใครจะสามารถใช้อำนาจต่อประชาชนได้โดยลำพังอีกต่อไป เนื่องจากมีการ "คุม" และ "คาน" กันอยู่ตรงตามหลักที่ว่าเมื่อ "กลไก"

ได้ทำงานอย่างถูกต้องประสิทธิภาพของ "ระบบ" ก็ย่อมจะดีไปด้วย"

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองบัญชาการตำรวจภูธร 2 (2536) การสัมมนาเรื่องการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของกองบัญชาการตำรวจภูธร 2 ได้สรุปผลการสัมมนา ดังนี้

"การแก้ไขเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้อัยการเข้ามามีอำนาจเบ็ดเสร็จ ตั้งแต่การออกหมายค้น หมายจับ กำกับและควบคุมการสอบสวน แนะนำและสั่งการพนักงานสอบสวน ตรวจสำนวนการสอบสวน อำนาจขอให้ศาลสั่ง ปลดปล่อยผู้ต้องหา หรือปล่อยชั่วคราว ยับยั้งคัดค้านการปล่อยชั่วคราว พิจารณามีความเห็นควรงดการสอบสวนหรือให้สอบสวนต่อไปหรือเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตลอดจนอำนาจออกคำสั่งฟ้องและการขอการฟ้องหรือคำสั่งไม่ฟ้องเด็ดขาด ยกเลิกอำนาจการทำความเห็นแย้ง คำสั่งไม่ฟ้องของอัยการจากฝ่ายอื่น การให้พนักงานอัยการมีอำนาจเบ็ดเสร็จ โดยไม่มีมือคักรใดเข้ามาตรวจสอบ หรือถ่วงดุลย์อำนาจเช่นนี้เปรียบเสมือนอัยการเป็นเผด็จการในอำนาจกระบวนการยุติธรรม ซึ่งส่งผลกระทบและสร้างความเรียบร้อย ดังนี้

1) เนื่องจากกฎหมายนี้ มุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของผู้ต้องหามากกว่าสุจริตชน หรือผู้เสียหาย เช่นนี้ย่อมทำให้ประชาชนหรือสุจริตชนขาดความมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพความเป็นธรรม จากกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขได้

2) การจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ลดน้อยลง และทำให้ขั้นตอนการปฏิบัติงานของตำรวจยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ลำช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้น และขาดอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นเหตุให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจขาดประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ผู้กระทำความผิดขาดความเกรงกลัว กฎหมาย และเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจึงเกิดการกระทำผิดเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงขึ้น จนถึงขั้นที่ตำรวจไม่สามารถควบคุมอาชญากรรมที่เกิดขึ้นและความสงบสุขในสังคมได้ อาชญากรรมจะเข้ามาคุกคามสร้างความเสียหายเดือดร้อนแก่ประชาชนและสังคมประชาชน ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยสิ้นเชิง เกิดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมที่เกิดขึ้น จนไม่เป็นอันประกอบอาชีพทำมาหากินดำเนินชีวิตเช่นปกติสุขได้ เนื่องจาก

ต้องคอยระวังป้องกันตนเองและครอบครัวให้รอดพ้นจากภัยอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ตลอดเวลาเป็นสำคัญ

3) เนื่องจากภัยอาชญากรรมที่มีแนวโน้มเกิดเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประชาชนหรือสุจริตชนเกิดความหวาดกลัว ต้องคอยระวังป้องกันให้รอดพ้นจากภัยอาชญากรรมตลอดเวลาอันเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพทำมาหากิน ทำให้มีรายได้ในการบริโภคลดลง นอกจากนี้ประชาชนหรือสุจริตชนยังต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าจ้างยาม หรือบริษัทรักษาความปลอดภัยมาช่วยรักษาความสงบ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนกับครอบครัวเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งการที่ประชาชนจะได้รับความเสียหายจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นด้วย

4) ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นและรุนแรงขึ้นดังกล่าว จะสร้างความเสียหายเดือดร้อนวุ่นวายในสังคม และทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่นตามมาอีกด้วย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรสเกณี ปัญหาแรงงาน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการศึกษา ปัญหาเด็กเร่ร่อนจรจัด ปัญหาแหล่งสลัม ปัญหาองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น

5) ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อมีการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้นและรุนแรงมากขึ้น ทำให้ประชาชนขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเกิดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจนไม่เป็นอันประกอบอาชีพทำมาหากิน ประชาชนมีรายได้น้อยลง ประกอบกับอาชญากรรมยังส่งผลให้สังคมเดือดร้อนวุ่นวายขาดความสงบสุข ทำให้ประชาชนในประเทศและชาวต่างประเทศไม่กล้าลงทุนประกอบธุรกิจ หรือถอนการลงทุนในประเทศส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ขบเข่าประชาชนว่างงานเพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ยากลำบากฝืดเคือง นอกจากนี้ต้องนำเงินงบประมาณของประเทศไปใช้เพิ่มบุคลากรของตำรวจ อัยการ และศาล กับที่ต้องใช้ในการแก้ไข ปัญหาอาชญากรรม

6) ทำให้เกิดปัญหาด้านการเมืองการปกครอง เมื่ออาชญากรรมเกิดเพิ่มและรุนแรงมากขึ้น จนสังคมเกิดความเสียหายเดือดร้อนวุ่นวายขาดความสงบสุข ไม่สามารถควบคุมสังคมได้เสียแล้วก็ปกครองกันไม่ได้ รัฐบาลขาดเสถียรภาพในการปกครองบริหารประเทศให้สงบเรียบร้อยได้ จนต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองอยู่ตลอด เช่น ต้องปฏิวัติรัฐประหารเพื่อใช้อำนาจควบคุมประเทศให้สงบเรียบร้อย อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไปได้

7) ปัญหาด้านความมั่นคงภายใน จากปัญหาอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย เตือนร้อน วุ่นวายในสังคม ถ้ารัฐไม่สามารถควบคุมความสงบเรียบร้อยภายในประเทศไว้ได้แล้ว ประเทศชาติก็จะเตือนร้อนวุ่นวาย ขาดความสงบเรียบร้อย รวมทั้งบุคคลต่างชาติที่ไม่หวังดีอาจแทรกแซง ฉวยโอกาสก่อให้เกิดความเตือนร้อนวุ่นวายในชาติซ้ำเติมเพิ่มขึ้นอีกได้ทำให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงภายในประเทศได้

8) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เมื่อประเทศมีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นมากมาย และรุนแรง ก่อให้เกิดความเตือนร้อนวุ่นวายในประเทศเสียแล้ว ต่างประเทศก็ขาดความเชื่อถือในเสถียรภาพของประเทศเรา ไม่กล้าสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเรา หรือถ้ามีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกันอยู่แล้วก็ลดความสัมพันธ์ลง อาจด้วยการลดเจ้าหน้าที่ทางการทูตให้เหลือน้อยที่สุด หรือถอนเจ้าหน้าที่ทางการทูตทั้งหมดกลับไป ลดหรือไม่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ แก่ประเทศเราไม่ติดต่อซื้อขายสินค้ากับประเทศเรา นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ต่างชาติไม่กล้าเข้ามาลงทุนในประเทศ ปัญหาการจ้างแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศด้วย

และการที่จะให้พนักงานอัยการเข้ามาควบคุม แนะนำสั่งการพนักงานสอบสวนจะก่อให้เกิดปัญหาดังนี้

1) จะมีผลกระทบหรือขัดกับหลักการและความสมดุลแห่งการแบ่งแยกอำนาจการดำเนินคดี ของเจ้าพนักงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน

2) การที่พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนและมีอำนาจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาเอาเอง มีผลขัดกับหลักตรวจสอบ และถ่วงดุลหรือคานอำนาจ (check and balance of power) การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรม และเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ดังนั้นการจะนำแบบอย่าง และหลักกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาของประเทศในภาคพื้นยุโรป ระบบที่พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนด้วยตนเอง และหรือเป็นผู้ควบคุมดูแลการสอบสวนของพนักงานสอบสวนทั้งหมด เป็นระบบที่ใช้อยู่ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมัน เบลเยียม อิตาลี สเปน เชโกสโลวาเกีย สหสาธารณรัฐอาหรับ ญีปุ่น ฯลฯ (โคเมน ภัทรภิรมย์ 2519, วารสารมหาไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 14 กรกฎาคม-กุมภาพันธ์) มาใช้เป็นหลักในการเปลี่ยนระบบให้อำนาจสอบสวน โดยพนักงานอัยการดังกล่าวนี้

มีปัญหาวาได้นำเอาแบบอย่างของต่างประเทศเพียงบางส่วนหรือทั้งระบบมาใช้โดยครบถ้วนสมบูรณ์เพียงใด อีกทั้ง ระบบการสอบสวนของต่างประเทศอาศัยข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ระบบการปกครอง เศรษฐกิจสังคม ระบบและอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมของรัฐ และระบบการก่อตั้งองค์กรในกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งระบบการบริหารงานกระบวนการยุติธรรม และปัจจัยอื่น ๆ เช่น พื้นฐานการศึกษาของประชาชน วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ ลักษณะอาชีพ เป็นต้น มาเป็นปัจจัยสร้างระบบ แต่ปรากฏว่าข้อมูลพื้นฐานปัจจัยดังกล่าวข้างต้นระหว่างไทยกับต่างประเทศอันเป็นปัจจัยในการสร้างระบบสอบสวนนั้น แตกต่างกันในสาระสำคัญหลายประการจึงไม่ชอบที่จะนำระบอบการสอบสวนของต่างประเทศมาใช้เป็นระบบการสอบสวนของไทย เพราะนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมแล้ว ยังอาจเกิดความเสียหายต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสังคมอีกด้วย

นับตั้งแต่ได้ตราประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้นบังคับใช้ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2478 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลาประมาณ 60 ปีแล้วได้มีการผลัดเปลี่ยนการใช้อำนาจสอบสวนระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ หรือสอบสวนร่วมกันในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 จนถึงปี 2506 รวม 6 ครั้ง ในที่สุดนับแต่ปี พ.ศ. 2506 อำนาจการสอบสวนก็อยู่กับตำรวจฝ่ายเดียวเป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าไม่เคยมีการแก้ไขกฎหมายให้องค์กรอื่น นอกเหนือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเข้ามาเป็นผู้ใช้อำนาจการสอบสวนเลย เพราะรัฐเล็งเห็นความจริงว่าเจ้าพนักงานซึ่งใช้อำนาจสอบสวนนั้นจะต้องเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนอย่างใกล้ชิด กฎหมายจึงกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือผู้ใช้อำนาจหน้าที่สอบสวนคดีเท่านั้นอีกทั้งอำนาจสอบสวนย่อมส่งผลกระทบต่อการป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรมโดยตรง อันก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม จึงเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่การสอบสวนและอำนาจหน้าที่ที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง จึงสมควรให้อำนาจสอบสวนเป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จึงจะมีผลให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวสำเร็จเรียบร้อยตามความมุ่งหมายของรัฐ

เมื่อพิจารณาระบบการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ใช้บังคับมาปัจจุบันได้แบ่งแยกอำนาจในการดำเนินคดีให้กับเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมไว้

ตามขั้นตอน โดยมีปริมาณ คุณภาพ และขอบเขตของแต่ละฝ่ายเป็นส่วนและสมดุลกันอย่างเหมาะสมอยู่แล้ว กล่าวคือ อำนาจสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน อำนาจฟ้องหรือไม่ฟ้องโดยพนักงานอัยการ และอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล การแบ่งแยกอำนาจดังกล่าวเพื่อให้เกิดอำนาจอิสระ และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานแต่ละฝ่ายเป็นส่วนอย่างชัดเจน ไม่ให้เจ้าพนักงานฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเข้าไปใช้อำนาจก้าวล่วงอำนาจของเจ้าพนักงานอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่จำเป็น ความเป็นอิสระในการใช้อำนาจของแต่ละฝ่ายในบางกรณีย่อมมีผลเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในตัวแล้ว นับตั้งแต่รัฐได้ตราประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญาขึ้น บังคับใช้อยู่ตลอดเวลา จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 60 ปี แล้ว สร้างระบบการดำเนินคดีอาญาโดยการแบ่งแยกอำนาจในการดำเนินคดีระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการดังกล่าวแล้วนั้น ปรากฏว่าการสอบสวนดำเนินคดีได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแห่งความยุติธรรมให้แก่รัฐและประชาชนด้วยดีตามสมควรตลอดมา ไม่ปรากฏว่าระบบดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหาย อย่างร้ายแรงแก่รัฐและประชาชนโดยส่วนรวมแต่อย่างใด ความบกพร่องเสียหายอาจเกิดขึ้นมาได้บ้างก็จากการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนก็เป็นเรื่องธรรมดาที่พึงมีได้แต่ไม่ได้เกิดความบกพร่องของระบบองค์กร และตัวบทกฎหมายแต่อย่างใด เพราะปัญหาส่วนบุคคลซึ่งย่อมมีอยู่ในองค์กรอันสมควรได้รับการแก้ไขพัฒนาองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่สอบสวน จึงต้องให้การศึกษอบรมทั้งในด้านคุณวุฒิและคุณธรรมแก่พนักงานสอบสวน รวมทั้งการพัฒนาและสรรหาพนักงานสอบสวนในการดำเนินการจัดตั้งองค์กรควบคุมการสอบสวน"

วิรัช พันธุมะผล (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความยุติธรรมในการสอบสวนคดีอาญา" โดยศึกษาจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ ระบบการสอบสวนของประเทศต่าง ๆ และผลการทดสอบแบบสอบถามนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร และหลักสูตรป้องกันอาญาจักรภาครัฐร่วมกับเอกชนรุ่นที่ 34 และ 4 ตามลำดับ รวม 128 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า "มีผู้เห็นด้วยกับหลักการสอบสวนในปัจจุบันที่ให้นายตำรวจสัญญาบัตรนายหนึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา เช่นปัจจุบัน โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บังคับบัญชานายตำรวจ จำนวนร้อยละ 12.5 และเห็นด้วยที่จะให้มีบุคคลที่ 3 เข้าร่วมฟังการสอบสวนหรือควบคุมการสอบสวน จำนวนร้อยละ 87.5 โดยมีรายละเอียดของคำตอบ ดังนี้

1) ให้นายตำรวจสัญญาบัตรนายหนึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา เช่นปัจจุบันโดยอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บังคับบัญชาของนายตำรวจ จำนวน 15 ท่าน

2) ให้นายตำรวจสัญญาบัตรนายหนึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาโดยมีพนักงานฝ่ายปกครองร่วมฟังการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาที่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นทหารจำนวน 32 ท่าน

3) ให้นายตำรวจสัญญาบัตรนายหนึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาโดยมีข้าราชการหน่วยงานอื่นร่วมฟังการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาที่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นทหาร จำนวน 28 ท่าน

4) ให้นายตำรวจสัญญาบัตรนายหนึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาโดยอยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานอัยการ จำนวน 9 ท่าน

5) ความเห็นอื่น ๆ จำนวน 26 ท่าน

6) ไม่ออกความเห็น จำนวน 8 ท่าน

ความเห็นอื่น ๆ มีดังนี้

1) ให้นายตำรวจนายหนึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา โดยมีทนายความร่วมฟังการสอบสวน

2) ให้มีทนาย อัยการ หรือข้าราชการหน่วยงานอื่นคนใดคนหนึ่งเข้าร่วมฟังตามที่ผู้ต้องหาร้องขอ

3) ให้นายตำรวจสัญญาบัตรมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา โดยพนักงานอัยการทนายความของผู้ถูกสอบสวนร่วมฟังอยู่ด้วย

4) การสอบสวนควรที่จะอยู่กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายตำรวจ แต่จะต้องมีคนกลางจากหน่วยงานหรืออัยการร่วมฟังสอบสวนด้วย

5) ให้นายตำรวจสัญญาบัตรนายหนึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาโดยมีพนักงานฝ่ายปกครองร่วมฟังการสอบสวนหรือให้ผู้แทนของผู้ถูกกล่าวหาได้ร่วมฟังการสอบสวนด้วย

6) ควรถือเกณฑ์ของโทษความผิดเป็นหลัก เช่น ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือถ้ากำหนดโทษไม่เกิน 2 ปี ก็ให้ตำรวจฝ่ายเดียวเป็นผู้สอบสวน ถ้าสูงกว่านั้นไม่เกิน 15 ปี ให้ตำรวจสอบสวนโดยมีฝ่ายปกครองร่วมฟังการสอบสวน เกินกว่านั้นให้พนักงานอัยการเป็น

ผู้ควบคุมการสอบสวน

7) ตั้งหน่วยงานอิสระ เช่น สำนักงานหรือคณะกรรมการสอบสวนขึ้นมาทำหน้าที่สอบสวน เช่นเดียวกับกรมอัยการที่ขอแยกเป็นสำนักงานอัยการสูงสุด จะได้แยกผู้มีอำนาจจับกุมไม่ให้มาสอบสวนเพื่อผู้สอบสวนจะได้มีอิสระและให้ความยุติธรรมเต็มที่ เป็นต้น

หากอำนาจการสอบสวนคืออยู่ในอำนาจของคน ๆ เดียวหรือหน่วยงานเดียว ย่อมไม่อาจอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่หรืออาจเกิดทุจริตหรือประเพณีไม่ชอบนั้นได้ โดยควรให้อำนาจสอบสวนยังอยู่ที่กรมตำรวจปัจจุบัน แต่ให้มีหน่วยงานฝ่ายปกครองจากกรมการปกครองที่เป็นหน่วยงานที่มีบุคคลากรอยู่ทุก ๆ พื้นที่ เข้าใจสภาพพื้นที่ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ของพื้นที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการสอบสวนในระดับพอสมควร ร่วมฟังการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจและส่งเสริมการร่วมฟังการสอบสวนเสนอต่อนายอำเภอเพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจสอบการสอบสวนในภายหลังเมื่อส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็จะสามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นได้ อันจะนำมาซึ่งความยุติธรรมในสังคม ความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของประเทศไทยที่สุด"

โรสแมรี่ สิริมาจันท์ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง การให้ทนายความร่วมรับรู้การสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ความเป็นมาว่า "ทนายความเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการให้ทนายความร่วมรับรู้ทั้งในขั้นตอนก่อนการสอบสวน และขั้นตอนการสอบสวน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการให้ทนายความร่วมรับรู้ทั้งในขั้นตอนก่อนการสอบสวนและขั้นตอนการสอบสวน ส่วนพนักงานอัยการเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการให้ญาติของผู้ต้องหาพร้อมรับรู้การสอบสวน ในทุกขั้นตอนของการสอบสวน โดยทนายความเห็นด้วยกับการบัญญัติเป็นกฎหมายให้ทนายความร่วมรับรู้การสอบสวนของพนักงานสอบสวน เพื่อเป็นการรักษาสีติของผู้ต้องหาและป้องกันการกล่าวหาพนักงานสอบสวน และการที่ทางราชการจัดหาทนายความอาสาสมัครจากสภาทนายความให้ผู้ต้องหาในทุกกรณี หากข้อหาจะมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป และตำรวจเห็นด้วยกับที่ว่า ทนายความมักจะแนะนำให้ผู้ต้องหาปฏิเสธข้อกล่าวหาถึงแม้จะมีการกระทำผิดจริงก็ตาม การมีทนายความร่วมรับรู้การสอบสวน จะทำให้คดีนั้น ๆ ดำเนินการล่าช้าได้ และการให้ทนายความร่วมรับรู้จะให้ผลเสียมากกว่าผลดี"

2.6 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...)

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ."

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน (5) ของมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(5) "พนักงานอัยการ" หมายความว่า พนักงานอัยการตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการ"

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความใน (10) ของมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความใน (11) ของมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(11) "การสอบสวน" หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการได้ทำไปเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาและเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้ต้องหาควรมีความผิดหรือไม่"

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความใน (13) ของมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(13) "เคสด่าน" หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม"

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความใน (21) ของมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(21) "ควบคุม" หมายความว่า การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสอบสวน"

มาตรา 8 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 2 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา 2 ทวิ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจและหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิด เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน กับมีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด และมีอำนาจหน้าที่ประการอื่นตามประมวลกฎหมายนี้"

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 7 ในการสอบสวน ใดส่วนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลนั้นให้ไปยังพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี"

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2527 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 7 ทวิ ผู้จับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิ ดังต่อไปนี้

- (1) แจ้งให้ญาติหรือบุคคลอื่นทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุม
- (2) พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง
- (3) ได้รับการเยี่ยมตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งโดยมิชักช้าให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 14 ในระหว่างทำการสอบสวน ใดส่วนมูลฟ้อง หรือพิจารณาถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี สั่งให้แพทย์ตรวจผู้นั้น เสร็จแล้วให้ เรียกแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำ

หรือให้การว่าตรวจได้และประการใด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิต หรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร กรณีที่ศาลงดการได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาดังบัญญัติไว้ในวรรคก่อนศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้"

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในหมวด 2 อำนาจสืบสวนและสอบสวนมาตรา 17 มาตรา 18 มาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 21 ในลักษณะ 2 อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล ในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

หมวด 2 อำนาจการสอบสวน

มาตรา 17 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยคำแนะนำของกรมตำรวจ แต่งตั้งข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาทางกฎหมายหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการสอบสวนโดยเฉพาะจากกรมตำรวจ เป็นพนักงานสอบสวน

การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของพนักงานสอบสวน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 18 ให้พนักงานสอบสวนอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจได้

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 21 ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนนั้นดำเนินการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับดำเนินการสอบสวน

มาตรา 19 ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่
- (2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง

(3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

(4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำผลในท้องที่ต่าง ๆ กัน

(5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหา กำลัง เดินทาง

(6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหาย กำลัง เดินทาง

พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

ในกรณีข้างต้น ถ้าจับผู้ต้องหาได้ การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่จับให้อยู่ในเขตอำนาจ แต่ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่เกี่ยวข้องที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

มาตรา 20 ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักร ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ถือว่าเป็นความผิดที่กระทำในราชอาณาจักร หรือบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษในราชอาณาจักร ให้อธิบดีกรมอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้

ในกรณีจำเป็น พนักงานสอบสวนต่อไปนี้มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอธิบดีกรมอัยการ

(1) พนักงานสอบสวน ซึ่งผู้ต้องหาถูกจับอยู่ในเขตอำนาจ

(2) พนักงานสอบสวน ซึ่งรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้นหรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ

มาตรา 21 ในกรณีที่ไม่ว่าการดำเนินการสอบสวนจะอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกัน ให้พนักงานอัยการผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นมีอำนาจชี้ขาด

ในกรณีที่ไม่ว่าการดำเนินการสอบสวนจะอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนคนใดในระหว่างหลายจังหวัด ให้พนักงานอัยการซึ่งอธิบดีกรมอัยการมอบหมายมีอำนาจชี้ขาด

การรื้อคำสั่งนั้น ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน"

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 52 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 52 การที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวน หรือมาที่พนักงานอัยการ หรือมาศาล เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนยกฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ จะต้องมีความหมายเรียกของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือของศาลแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก"

มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในมาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 58 และมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 56 เมื่อบุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ซึ่งออกหมาย ถ้าเป็นหมายศาลก็ให้ส่งไปยังศาลซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในเขตอำนาจ ถ้าเป็นหมายพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในเขตอำนาจ เมื่อศาล พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้รับหมายเช่นนั้นแล้ว ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่ผู้รับต่อไป

มาตรา 57 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 92 และมาตรา 94 จะจับ ชัง จำคุก หรือค้นในเคหสถานอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ที่มี การควบคุมดูแล เพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของต้องมีหมายอาญาสำหรับการนั้น

บุคคลที่ต้องชังหรือจำคุกตามหมายศาลจะปล่อยไปได้ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาล

มาตรา 58 ศาลมีอำนาจออกหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจ

มาตรา 59 ศาลผู้มีอำนาจออกหมายอาญาจะออกหมายนั้นโดยพลการ หรือโดยมีผู้ร้องขอ ก็ได้

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ร้องขอ คำร้องนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการก่อน

ในกรณีที่ผู้ร้องขอ ศาลผู้ออกหมายจะต้องสอบให้ปรากฏเหตุผลสมควรที่จะออกหมายนั้นเสียก่อน เหตุผลนี้จะได้จากคำแจ้งความโดยสาบานตัวหรือจากพฤติการณ์อย่างอื่นก็ได้"

มาตรา 15 ให้ยกเลิกวรรคสี่ของมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรว่าได้กระทำความผิดเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรว่าได้กระทำความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

(2) เมื่อจำเลยเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือถูกฟ้องในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

(3) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ได้หนีไป มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะหลบหนีหรือจะกระทำความผิดกับพยานหลักฐานในทางที่มีขอบไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(4) เมื่อศาลสั่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทำสัญญาประกันใหม่หรือเพิ่มจำนวนเงินตามสัญญาประกันหรือเพิ่มหลักประกันหรือเพิ่มหลักประกันหรือเปลี่ยนหลักประกันเสียใหม่แล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้

(5) ในกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวแล้ว ปรากฏในภายหลังว่าภัยอันตรายหรือความเสียหายน่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเนื่องจากการปล่อยชั่วคราว"

มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 68 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 69 หมายจับใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความ หรือศาลผู้ออกหมายนั้นได้เพิกถอน"

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับนั้นไม่ได้ เว้นแต่

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80

(2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (3) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้"

มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 81 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 81 จะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับ

(1) ในที่ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 57 เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้เกี่ยวกับการค้นในที่ดังกล่าว

(2) ในพระราชวัง หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรืออยู่ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อน

ความใน (2) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ถวายความปลอดภัยแก่พระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท หรือให้ความปลอดภัยแก่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือเจ้าหน้าที่หรือผู้รักษาสถานที่นั้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้จับ หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้าหรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลควรกระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในสถานที่นั้น"

มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในมาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2524 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 87 ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีซึ่งเป็นความผิดสุทธโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดสุทธโทษจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใด ๆ และที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ทั้งนี้ มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ถ้าเกิดความจำเป็นที่จะขังผู้ถูกจับเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคก่อนให้พนักงานอัยการ โดยตนเองหรือได้รับคำร้องของจากพนักงานสอบสวน ยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้

ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านหรือไม่

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดร้ายแรงจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชังได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งชังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ถ้าพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาล ซึ่งได้สั่งชังผู้ต้องหาไว้ พนักงานอัยการโดยตนเองหรือได้รับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องขอให้โอนการชังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งชังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่งโอนไป"

มาตรา 21 ให้ยกเลิกความในมาตรา 92 มาตรา 93 และมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 57 โดยไม่มีหมายค้นเว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อผู้เสียงร้องให้ช่วยหรืออย่างอื่น หรือมีสิ่งใด ๆ อันแสดงว่าได้มีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่นั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำความผิดในที่นั้น

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่นั้น

(4) เมื่อมีเหตุควรสงสัยว่าสิ่งของที่มิใช่เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้ในการกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือถูกทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่นั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านหรือเป็นผู้ควบคุมดูแลและการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

มาตรา 93 ห้ามมิให้ค้นบุคคลในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นครอบครองสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด

ห้ามมิให้ค้นยานพาหนะในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุเพียงพอที่จะออกหมายค้นหรือที่จะจับบุคคลได้

มาตรา 94 ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 57 สั่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงบัตรประจำตัว

ในกรณีที่ไม่อาจสั่งบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่งและมีความจำเป็นอันไม่อาจปล่อยไว้ให้แน่นเข้าต่อไปได้ เจ้าพนักงานมีอำนาจเข้าไป หรือบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่งไม่ยินยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ทั้งนี้ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตู หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นได้ แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ"

มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในมาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 96 การค้นในที่ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 57 ต้องกระทำในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

(1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

(2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างถึงหรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

(3) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะกระทำในเวลากลางคืนก็ได้ โดยได้รับอนุญาตพิเศษจากศาล เว้นแต่ในกรณีที่ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจะต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อการค้นในจังหวัดนั้น แต่ทั้งนี้ไม่ว่ากรณีใดหัวหน้าในการค้นจะต้องเป็นนายอำเภอหรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(4) การค้นโรงแรมภัตตาคาร โรงแรมหรือสถานบริการ หรือสถานที่อื่นใดที่เปิดดำเนินการในเวลากลางคืน จะทำการค้นในเวลากลางคืนในระหว่างเวลาที่สถานที่นั้นเปิดดำเนินการก็ได้"

มาตรา 23 ให้ยกเลิกความในมาตรา 93 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 98 การค้นในที่ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 57 จะค้นได้แต่เฉพาะเพื่อหาตัวตนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นดังต่อไปนี้

(1) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นพบบุคคลอื่นที่มีหมายจับอีกต่างหากในที่ค้นหรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า ก็ได้จับบุคคลนั้นได้

(2) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นพบสิ่งของใดอันน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อประโยชน์หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเป็นพยานหลักฐานในความผิดอื่นใด หรือเป็นสิ่งของอันจะต้องถูกริบตามกฎหมายแล้ว แม้จะไม่มีหมายค้นเฉพาะสิ่งของนั้น ๆ จะยึดสิ่งของนั้น ๆ ไว้ก็ได้"

มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 102 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 102 การค้นในที่ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 57 ก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะทำได้ ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลไม่ครอบครองของผู้นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับ จะทั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าไม่มีผู้แทนหรือพยาน ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานดังกล่าวในวรรคก่อน

สิ่งของใดที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหาจำเลย ผู้แทนหรือพยานเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้"

มาตรา 25 ให้ยกเลิกความในมาตรา 104 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 101 เจ้าพนักงานที่คัดค้านต้องดำเนินการดังนี้

(1) ในกรณีที่คัดค้านโดยมีหมาย ต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีดังกล่าวในมาตราก่อนพร้อมด้วย
สิ่งของที่ยึดมาไปไปยังผู้ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และให้รีบส่งสำเนาทันทีและบัญชีดังกล่าวต่อศาล
โดยไม่ชักช้า

(2) ในกรณีที่คัดค้านโดยไม่มีหมาย ต้องส่งบันทึกและบัญชีดังกล่าวในมาตราก่อนพร้อมด้วย
สิ่งของที่ยึดมาไปยังพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ได้ซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น และให้รายงาน
การค้นพร้อมด้วย เหตุผลและสำเนาทันทีและบัญชีดังกล่าวต่อศาลโดยไม่ชักช้า

ถ้าสิ่งของที่ยึดมาไม่อาจส่งไปได้ ก็ให้แจ้งเหตุและการเก็บรักษาแทนการส่งสิ่งของตาม
(1) และ (2)"

มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 108 ในการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือ
จำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่ต้องขังผู้ต้องหาหรือจำเลย
ไว้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงาน

สอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องบันทึกเหตุนั้นไว้"

มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 110 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่
13) พ.ศ. 2525 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 110 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่น จะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจะเรียกเกินควรแก่กรณีได้"

มาตรา 28 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 110 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา 110 ทวิ ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดตามควรแก่กรณีก็ได้"

มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2532 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 113 เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสั่งปล่อยชั่วคราวไม่ว่าจะมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือจนถึงศาลประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้เสร็จภายในกำหนดสามเดือนจะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกินสามเดือนก็ได้แต่มิให้เกินหกเดือน

เมื่อการปล่อยชั่วคราวสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้ส่งผู้ต้องหามาศาล และให้นำบทบัญญัติมาตรา 87 วรรคสี่ถึงวรรคแปด มาใช้บังคับ"

มาตรา 30 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 129 ทวิ มาตรา 129 ทวิ มาตรา 129 จัตวา และมาตรา 129 เบญจ ในหมวด 1 การสอบสวนสามัญ ลักษณะ 2 การสอบสวน ในภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา 129 ทวิ เมื่อมีคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้พนักงานสอบสวนจัดการส่งสำเนาคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ชักช้า ถ้าพนักงานสอบสวนได้

ดำเนินการประการใดไปแล้ว ให้รายงานการดำเนินการนั้นไปยังพนักงานอัยการด้วย

เมื่อมีการแก้หรือถอนคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้อย่างบังคับโดยอนุโลม

มาตรา 120 ทวิ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่กำกับและควบคุม โดยทั่วไปซึ่งการสอบสวนของพนักงานสอบสวน อำนาจหน้าที่เช่นนี้ให้รวมถึง

(1) พิจารณาคำขอของพนักงานสอบสวนที่ขอให้ศาลออกหมายจับ หมายค้น และหมายแจ้งตลอดจนคำคัดค้านการปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวน ในการนี้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจยับยั้งหรือคำคัดค้านดังกล่าวได้

(2) มีอำนาจตรวจสอบสำนวนการสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนมาให้พิจารณา หรือให้พนักงานสอบสวนรายงานข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับคดี

(3) มีอำนาจเข้าฟังการสอบสวนผู้ต้องหาหรือพยานได้

(4) ให้คำแนะนำและสั่งการพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการสอบสวนในการนี้ ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำแนะนำและสั่งการของพนักงานอัยการ และนำบันทึกคำแนะนำและสั่งการนั้นรวมเข้าสำนวนไว้

(5) ในระหว่างการสอบสวนหรือเมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ให้มีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนบุคคลใดซึ่งตามสำนวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำผิดด้วยเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม

(6) มีอำนาจขอให้ศาลขัง ปล่อยผู้ต้องหา หรือปล่อยชั่วคราว แล้วแต่กรณี

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

มาตรา 129 จัตวา ในคดีซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ในการนี้ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและอำนาจหน้าที่ประการอื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น

มาตรา 129 เบญจ ในคดีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเป็นคดีสำคัญหรือคดียุ่งยากซับซ้อน ซึ่งจำเป็นต้องทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการเสนอเรื่องให้อธิบดีกรมอัยการพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมอัยการแล้ว ให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและอำนาจหน้าที่ประกาศอื่นที่กำหนดบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 129 จัตวา วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในมาตรา 131 และมาตรา 132 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าวหาและเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้ต้องหาควรมีความผิดหรือไม่

มาตรา 132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ตรวจร่างกายผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม

(2) ตรวจร่างกายผู้ต้องหาเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดี เพื่อการนี้ให้มีอำนาจให้แพทย์ทำการตรวจร่างกายภายในหรือให้แพทย์จัดให้มีการเจาะตัวอย่างเลือดของผู้ต้องหาตามความจำเป็นแห่งคดี และให้มีอำนาจทำการถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือลายมือหรือลายเท้าผู้ต้องหา ตลอดจนทำการวัดขนาดร่างกายและใช้มาตรการอื่นในลักษณะเดียวกัน และให้ผู้ต้องหาเขียนลายมือหรือลงลายมือชื่อได้ด้วย

(3) ตรวจสอบหรือสถานที่อันอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ รวมทั้งทำการถ่ายภาพ ทำแผนที่หรือภาพวาด หรือตรวจหาพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า ที่ปรากฏบนสิ่งของนั้นหรือในบริเวณสถานที่ดังกล่าว ตลอดจนทำการจำลองสิ่งของหรือสถานที่ดังกล่าว

(4) ค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งทำหรือมีไว้เป็นความผิด ได้มาโดยกระทำความผิด ได้ใช้ หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(5) หมายถึงบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้นำสิ่งของนั้นมาส่ง แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของตามหมายแล้ว ให้ถือว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(6) ยึดอายัด หรือรักษาไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมามากกว่าไว้ใน (4) และ (5)"

มาตรา 32 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 133 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา 133 ทวิ ให้แยกถามปากคำพยานโดยมิให้เผชิญหน้ากันเองหรือเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการค้นหาคำความจริงจะให้พยานเผชิญหน้ากันเองหรือเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาได้"

มาตรา 33 ให้ยกเลิกความในมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเองหรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหาให้ถามชื่อตัว ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

พนักงานสอบสวนจะต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้"

มาตรา 34 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 134 ทวิ มาตรา 134 ตรี และมาตรา 134 จัตวา แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา 134 ทวิ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายอยู่ร่วมด้วยและปรึกษาทนายในขณะให้การต่อพนักงานสอบสวน หรือในขณะเผชิญหน้ากับพยานตามมาตรา 133 ทวิ หรือในขณะเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาคนอื่นตามมาตรา 134 จัตวา เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอทนายได้ พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนผู้ต้องหาโดยไม่มีทนายอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุอันจำเป็นในสำนวนการสอบสวน

มาตรา 134 ตรี ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาคดีได้ และ

(2) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายอยู่ร่วมด้วยและปรึกษาทนายตามมาตรา 134 ทวิ

เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ได้ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลือก ก็ให้บันทึกไว้

มาตรา 134 จัตวา ในคดีที่มีผู้ต้องหาหลายคน ให้แยกถามคำให้การผู้ต้องหาโดยมิให้ เฝ้าชื่อนักกันในการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการค้นหาความจริง จะให้ ผู้ต้องหาในคดีนั้นเฝ้าชื่อนักกันก็ได้

มาตรา 35 ให้ยกเลิกความในมาตรา 135 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 125 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้มีการใด ๆ ซึ่งเป็นการชักนำ จูงใจ ทำให้ท้อใจ ให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือใช้วิธีการอื่นอันมิชอบกับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น"

มาตรา 36 ให้ยกเลิกความในมาตรา 136 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในมาตรา 138 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 138 พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวน เพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา ถ้าผู้ต้องหาประสงค์จะชี้แจงประกอบข้อความดังกล่าว ประการใดก็ได้ให้บันทึกไว้ด้วย"

มาตรา 38 ให้ยกเลิกความในมาตรา 140 มาตรา 141 และมาตรา 142 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 140 เมื่อทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้พนักงานสอบสวนจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาว่าควรให้จัดการสอบสวนหรือไม่

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้หยุด หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้จับตามสัญญาในสำเนาต่อไป

มาตรา 141 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

มาตรา 142 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและ

(1) ผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ หรือเรียกตัวมาได้ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ และขอคำสั่งจากพนักงานอัยการว่าจะให้จัดการกับผู้นั้นประการใด หรือ

(2) ผู้นั้นถูกขังอยู่ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ

แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามที่เปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน"

มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในมาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 143 เมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็น หรือได้รับบันทึกการเปรียบเทียบพร้อมสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง

(2) ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหา

ต่อศาล

(3) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบไปแล้ว ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งเห็นชอบ ถ้าเห็นว่าการเปรียบเทียบนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบได้ ก็ให้สั่งฟ้องหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไป

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งหรือดำเนินการตามมาตรา 129 ตี (5) และ (6)

ในกรณีความผิดต่อชีวิตซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ทำให้ตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการเท่านั้นมีอำนาจยกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง"

มาตรา 40 ให้ยกเลิกความในมาตรา 145 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 145 ในกรณีที่มิคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ คำสั่งนั้นจะเป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีเมื่อได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมอัยการหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมอัยการมอบหมาย

ความในวรรคหนึ่ง ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกา โดยอนุโลม"

มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2523 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัด หรือแพทย์ประจำสถานีนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล หรือแพทย์อื่นเป็นผู้ชันสูตรศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพและพนักงานอัยการทราบ และให้พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพนั้นได้

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนมอบสำนวนชันสูตรพลิกศพให้พนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่ง แสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวหาว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาลก่อนวันทำการไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมากับ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามี่ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ ให้มีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้บุคคลดังกล่าวแล้วคนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถจะทำได้

เมื่อศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้อง หรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตามแต่กรณี"